

Briuselis, 2025 m. vasario 27 d.
(OR. en)

6601/25

ENER 40
FISC 41
ECOFIN 218
ENV 105

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. vasario 27 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 79 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Įperkamos energijos veiksmų planas Mūsų energetikos sąjungos tikros vertės atskleidimas siekiant užtikrinti įperkama, efektyviai naudojamą ir švarią energiją visiems europiečiams

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 79 final.

Pridedama: COM(2025) 79 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 02 26
COM(2025) 79 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

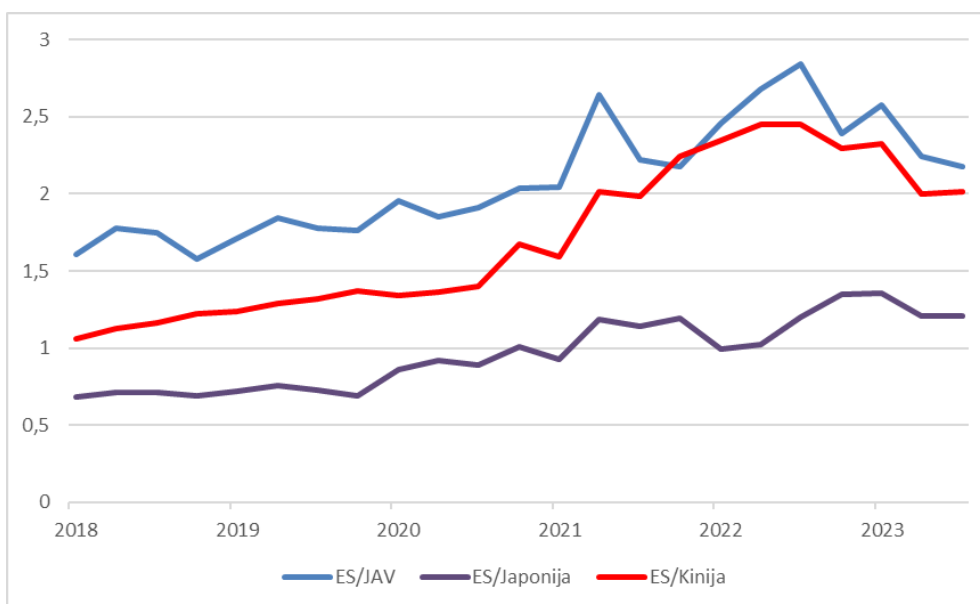
Įperkamos energijos veiksmų planas

**Mūsų energetikos sąjungos tikros vertės atskleidimas siekiant užtikrinti įperkama,
efektyviai naudojamą ir švarią energiją visiems europiečiams**

1. ĮVADAS

Mūsų energijos rinka yra mūsų ekonomikos varomoji jėga, palaikanti mūsų visuomenę ir sujungianti mūsų bendruomenes. Kartu sukūrėme atsparius elektros tinklus, savo ekonomikos augimą atsiejome nuo šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo, sumažinome savo priklausomybę ir parodėme lyderystę per pasaulinę energetikos pertvarką. Pastarojo meto energetikos krizę ES suvaldyti pavyko dėl spartaus švarios energetikos diegimo, tiekimo šaltinių įvairinimo, ypatingą svarbą ES tiekimo saugumui turinčių energetikos tinklų jungčių prieinamumo ir valstybių narių parodyto solidarumo.

Vis dėlto **akivaizdu, kad reikia neatidėliotinai stiprinti mūsų energetikos sąjungą**. Didelės energijos sąnaudos kenkia mūsų **piliečiams**: energijos nepriteklių patiria daugiau kaip 46 mln. europiečių ir jis daro neproporcingą poveikį pažeidžiamoms grupėms¹. Mažmeninės elektros energijos kainos **pramonei** beveik padvigubėjo: kainos vidutiniam pramonės vartotojui 2023 m. tebebuvo 97 proc. didesnės už 2014–2020 m. kainų vidurkį². ES ir mūsų pagrindinių konkurentų **energijos kainų atotrūkis** didėja³ ir yra rizika, kad naujoms investicijoms bus pasirenkamos ne Europos šalys ir esama pramonė persikels kitur, taigi gali būti prarasti ypatingos svarbos pramonės sektoriai, kurie yra ES ekonomikos varomoji jėga, stiprinanti ES atsparumą, ir kuriuose kuriamos kokybiškos darbo vietos⁴. Dabartinė padėtis kenkia ES **padėčiai pasaulyje** ir jos tarptautiniam **konkurencingumui**⁵.

1 diagrama. Mažmeninės elektros energijos kainų pramonei santykis pasaulinėse rinkose (*Europos Komisijos apskaičiavimai*)

(Santykis, didesnis kaip 1, reiškia, kad ES kainos yra didesnės už atitinkamos ES nepriklausančios šalies kainas)

¹ Eurostato duomenų bazė (*duomenų internete kodas: ilc_mdse01*).

² [Study on energy prices and costs – Evaluating impacts on households and industry – 2024 edition](#); Trinomics, 2025.

³ Žr. 1 diagramą. 2024 m. II ketvirtį mažmeninės elektros energijos kainos pramonei ES buvo 2,2 karto didesnės nei JAV, du kartus didesnės nei Kinijoje ir 1,2 karto didesnės nei Japonijoje (praeityje buvo mažesnės).

⁴ Užimtumas atsinaujinančiųjų išteklių energetikos sektoriuje ES 2023 m. pasiekė apie 1,8 mln. darbo vietų. [Renewable energy and jobs: Annual review 2024](#); IRENA in collaboration with ILO, 2024.

⁵ *Europos konkurencingumo ateitis. B dalis*, 2 pav.; Mario Draghi, 2024 m. rugsėjo mėn. Mažmeninių kainų skirtumai visoje ES didėja: kainų intervalas yra nuo mažiau nei 100 EUR/MWh (Portugalijoje, Suomijoje, Švedijoje) iki daugiau kaip 250 EUR/MWh (Kipre, Vengrijoje, Nyderlanduose).

Todėl Komisija pradeda didelio užmojo programą, pagal kurią skatinant augimą, investicijas ir dekarbonizacijos pastangas siekiama remti mūsų piliečius, įmones ir pramonę.

Siekiant atgaivinti ekonomikos dinamiškumą Europoje per ateinančius penkerius metus atliekamas darbas bus grindžiamas **ES konkurencingumo kelrodžiu**⁶. Esminė šio darbo dalis yra **švarios pramonės kursas – mūsų augimo ir klestėjimo strategija, pagal kurią klimato politika susiejama su konkurencingumu**. Remiant švarios pramonės kursą, **Įperkamos energijos veiksmų planas** bus orientuotas į ES piliečių, įmonių, pramonės ir bendruomenių energijos sąnaudų mažinimą atsižvelgiant į visų žmonių, įskaitant pažeidžiamas grupes, poreikius.

Šiame veiksmų plane nurodomos priemonės, kuriomis siekiama **artimiausiu laikotarpiu sumažinti sąskaitas už energiją, kartu paspartinant labai reikalingų struktūrinių kaštų mažinančių reformų įgyvendinimą ir sustiprinant mūsų energetikos sistemas, kad būtų sušvelninti kainų šuoliai ateityje**. Visapusiškai dalyvaujant valstybėms narėms ir visiems susijusiems suinteresuotiesiems subjektams, šiais energijos įperkamumui užtikrinti skirti **aštuoni veiksmai** mažins energijos kaštus ir padės kurti tikrą **energetikos sąjungą**, kurioje būtų pasiektas konkurencingumas, saugumas, dekarbonizacija ir teisinga pertvarka, o pigesnės energijos naudą pajustų galutiniai naudotojai.

2. DĖL KO ES DIDĖJA ENERGIJOS SĄNAUDOS?

Sąskaitos už energiją priklauso nuo **kelių veiksnių derinio**: energijos tiekimo sąnaudų, susijusių su bendru vartojimo lygiu, tinklo sąnaudų, taip pat akcizų ir apmokestinimo. Energijos tiekimo sąnaudos savo ruožtu priklauso nuo didmeninių kainų, kurias lemia įvairūs veiksniai, tokie kaip pasiūlos ir paklausos sąlygos, energijos rūšių derinys, energetikos tinklų jungtys, konkurencija, oro sąlygos ir geopolitinės realijos, taip pat tiekėjų mažmeninio lygmens konkurencija. Šiais veiksniais galima paaiškinti ES energetikos sistemos **struktūrines problemas**.

Pirma, Europos priklausomybė nuo **importuojamo iškastinio kuro** lemia energijos kainų nepastovumą ir didesnes tiekimo sąnaudas, ir todėl ES tampa pažeidžiamesnė išorės spaudimo ir netikrumo pasaulinėje rinkoje atžvilgiu. Nors nuo 2022 m. rugpjūčio mėn. iki 2024 m. gegužės mėn. gamtinių dujų paklausa sumažėjo 18 proc.⁷, ES tebėra veikiamą pasaulinių iškastinio kuro kainų svyravimų – 90 proc. jos gamtinių dujų paklausos tenkinama importu⁸. Per didelės tiekimo priklausomybės padariniai akivaizdžiai matėsi per pastarąją energetikos krizę. Rusijai savo dujų eksportu naudojantis kaip ginklu atsirado tiekimo neužtikrintumas ir kainos smarkiai pašoko. 2022 m. **ES iškastinio kuro energijos importo išlaidos siekė 604 mlrd. EUR**, nors pirmiau 2020 m. jos buvo sumažėjusios iki istorinių žemumų – 163 mlrd. EUR⁹. Kadangi ES vidutinio elektros energijos gamybos rūšių derinio didelę dalį (28,9 proc.) vis dar sudaro energijos gamyba iš iškastinio kuro¹⁰, o transportas daugiausia varomas naftos produktais, iškastinio kuro importo išlaidos turi **reikšmingą poveikį vartotojų sąskaitoms už energiją** (žr. 2 diagramą).

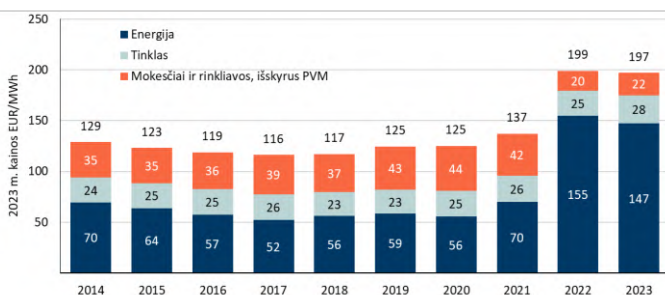
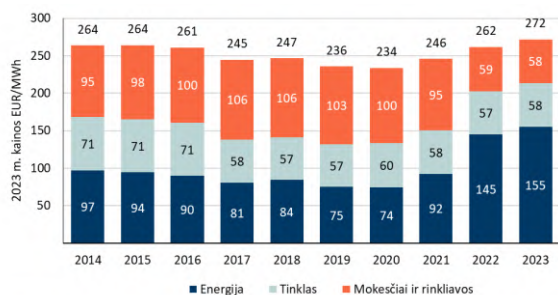
⁶ [ES konkurencingumo kelrodis](#) (COM(2025) 30 final).

⁷ [Europos 2040 m. klimato poveikio vertinimo ataskaita](#) (SWD(2024) 63 final, 8 priedas (3/5 dalis), 1.2.3 skirsnis).

⁸ [Eurostato gamtinių dujų statistika](#). 2024 m. į Europą importuota 273 mlrd. m³, o 2022 m. – 334 mlrd. m³ gamtinių dujų.

⁹ [Energijos kainų ir kaštų Europoje ataskaita](#) (COM(2024) 136 final); Europos Komisija, 2024 m. kovo mėn.

¹⁰ [European electricity review 2025](#); EMBER, January 2025.

2 diagrama. Sąskaitos už elektros energiją ES namų ūkiuose (DD vartotojų grupė, kairėje) ir pramonėje (ID vartotojų grupė, dešinėje) realiosiomis 2023 m. kainomis¹¹

Antra, **elektros energijos sistemos efektyvumo stoka ir nevisiška jos integracija** taip pat turi poveikį sąskaitoms už energiją. Europos elektros tinklas yra labiausiai integruotas iš visų elektros tinklų pasaulyje, tačiau siekiant skatinti į jį integruoti pigesnius ir švaresnius energijos šaltinius reikia daugiau pasiekti **energetikos tinklų jungčių, tinklo infrastruktūros, energetikos sistemos integravimo ir sistemos lankstumo** srityse. **Ilgai trunkančios leidimų** švarios energijos ir elektros tinklų projektams **išdavimo procedūros** ir toliau kliudo daryti pažangą. Neseniai atlikti įvertinimai rodo, kad maždaug pusė ES naujų tarpvalstybinių elektros energijos pralaidumo poreikių nebus patenkinti iki 2030 m.¹², o tai kliudo pasiekti visišką mūsų energijos rinkos integraciją.

Galiausiai, **didėjančios sistemos sąnaudos**, padengiamos tinklo mokesčiais, apmokestinimu ir rinkliavomis, dar labiau didina elektros energijos kainas ir sudaro reikšmingą sąskaitos už energiją dalį; ši dalis gali dar labiau padidėti dėl to, kad ateinančiais metais reikės didelių investicijų į mūsų tinklus.

3. TIKROS ENERGETIKOS SĄJUNGOS KŪRIMAS SIEKiant TIEKTI ĮPERKAMESNĘ ENERGIJĄ

ES energetikos politika kryžkelėje

Energija yra vienas iš mūsų Sąjungos pamatinių elementų ir svarbi jos pažangos varomoji jėga. Vis dėlto, nors sukūrėme glaudžiais ryšiais susaistytą energijos rinką, **tikros energetikos sąjungos** dar neturime. Šiuo metu esame Europos Sąjungai itin svarbiame posūkio taške. **Mums kylantys iššūkiai yra aiškūs ir neatidėliotini.** Mūsų energijos sąnaudos tebėra palyginti didelės, todėl **Europa patiria realią deindustrializacijos riziką** ir kyla itin didelė grėsmė mūsų ekonomikai.

Neveikimas kainuoja daugiau negu veiksmai. Dekarbonizacijos proceso sustabdymas pusiaukelėje uždeda naštą mūsų ekonomikai ir mūsų pramonės pajėgumams. Pavyzdžiui, jau vien atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos ribojimas Vokietijoje 2023 m. kainavo daugiau kaip 3 mlrd. EUR: vartotojai ir įmonės neteko šios pigios energijos gamybos naudos. Be to, didėjant elektros energijos sistemos sudėtingumui, didėja ir sąnaudos: tinklo perkrovos valdymo sąnaudos (daugiausia susijusios su apkrovų perskirstymu) 2022 m. pasiekė 5,2 mlrd. EUR aukštumą¹³, o iki 2030 m. gali padidėti iki 26 mlrd. EUR¹⁴. Veiksmingiausias

¹¹ Eurostatas, [nrg_pc_204_c](#) ir [nrg_pc_205_c](#), 2025 m. vasario 17 d.

¹² [Electricity Infrastructure Monitoring Report 2024](#); ACER, December 2024.

¹³ Tinklo tarifai gali ilgainiui labai padidėti: 60 proc. iki 2050 m., palyginti su 2022 m.; [Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management](#); ACER, July 2024.

¹⁴ [Redispatch and Congestion Management](#); Joint Research Centre, May 2024.

būdas valdyti šias sąnaudas yra bendros ir strateginės Europos investicijos, daromos užtikrinant technologinį neutralumą.

Prie išlaidų, patiriamų dėl pertvarkos neužbaigimo, prisideda ir **išlaidos, patiriamos dėl to, kad nėra iki galo išnaudojami mūsų bendrosios rinkos pranašumai** ir galimybės joje mažinti kainas. Pavyzdžiui, Pietryčių Europoje praėjusią vasarą vakaro valandomis kainų šuoliai vidutiniškai siekė daugiau kaip 250 EUR/MWh, be kita ko, dėl tarpvalstybinio pralaidumo trūkumo ir dėl nepakankamo lankstumo, kurį būtų galėjusi pagerinti glaudesniais ryšiais susaistyta energetikos sistema.

Švarios pramonės kurso sustiprinimas kuriant tvirtą energetikos sąjungą

Aiškūs ne tik iššūkiai, bet ir mūsų energetikos sąjungos vaidmuo siekiant juos įveikti. Energetikos krizė atskleidė, kur **mums reikia toliau stiprinti savo infrastruktūrą ir labiau integruoti ES energijos rinką.**

Jau ėmėmės svarbių veiksmų. Pagal planą „REPowerEU“ didindami energijos vartojimo efektyvumą, diegdami švarią energijos gamybą ir įvairindami tiekimo šaltinius sustiprinome savo energetikos sistemos atsparumą. Padaryta pažanga yra akivaizdi. Naujai įrengti vėjo ir saulės energijos gamybos pajėgumai 2024 m. pasiekė rekordinį 78 GW dydį, o parduodamų šilumos siurblių skaičius ir 2022 m., ir 2023 m. siekė po 3 mln. vienetų. Elektros energijos gamyba iš atsinaujinančiųjų išteklių ES 2024 m. pasiekė naują visų laikų rekordą – 48 proc., daugiau nei 2023 m. (45 proc.) ir 2022 m. (41 proc.). **Mūsų pastangos atsipirko** – dujų kainos nuo 2023 m. pavasario labai sumažėjo. Ateinančiomis savaitėmis Komisija taip pat suteiks papildomą postūmį iki galo įgyvendinti planą „REPowerEU“, kad būtų visiškai nutrauktas energijos importas iš Rusijos. Vis dėlto, kad sprendimai būtų tvarūs ir ilgalaikiai, turime nestabdyti pastangų – reikia žengti toliau. Galiausiai turime sukurti tikrą energetikos sąjungą pasitelkdami **tris pagrindines jėgas, kuriomis galima tai pasiekti.**

Pirma, mums reikalinga **visiškai integruota energijos rinka**, palaikoma **sujungto ir skaitmenizuoto tinklo** ir nuoseklios **reguliavimo ir valdymo** tvarkos. Energijos vidaus rinka ir Europos elektros energijos rinkų integracija kasmet jau duoda apie 34 mlrd. EUR naudos vartotojams¹⁵. **Tolesnė integracija iki 2030 m. galėtų padidinti šią naudą iki 40–43 mlrd. EUR per metus**¹⁶. Mums reikės didžiuliu mastu modernizuoti elektros tinklus ir tai turėtų būti daroma ekonomiškai efektyviausiu būdu: plačiau naudojant tinklo pralaidumo gerinimo technologijas ir lanksčiai naudojantis sistema būtų galima sutaupyti iki 35 proc. įprastinių tinklo plėtros sąnaudų. Geriau sujungus tinklus ir glaudžiau koordinuojant, regioninis bendradarbiavimas visoje Europoje¹⁷ gali iki 20 proc. sumažinti lankstumui skirtų investicijų poreikį¹⁸.

Antra, mums reikia **dekarbonizuotos energetikos sistemos**, kuri būtų plėtojama smarkiai didinant **švarios energetikos ir elektrifikavimo** mastą, ypač daug dėmesio skiriant **energijos vartojimo efektyvumui**. Dabar pasaulis kaip niekad sparčiai pereina prie švarios energijos. Pasaulinės išlaidos švariai energijai praėjusiais metais pasiekė rekordinį 1,9 trln. EUR dydį. Kiekvienam į iškastinį kurą investuojamam eurui tenka du eurai, investuojami į

¹⁵ [ACER's final assessment of the EU wholesale electricity market design](#); ACER, April 2022.

¹⁶ [Integrating the EU energy market to foster growth and resilience](#); IMF, January 2025. [Realising the benefits of European market integration](#); Baker et al., 2018; *Benefits of an integrated European energy market*; Booz et al., 2013.

¹⁷ [Redispatch and Congestion Management](#); Joint Research Centre, May 2024.

¹⁸ [Power system flexibility in the Penta region](#); Trinomics and Artelys, March 2023.

atsinaujinančiųjų išteklių energiją. Mes išsivaduosime iš priklausomybės nuo iškastinio kuro, nes dekarbonizacija teikia ne tik švarią energiją, bet ir kokybiškas darbo vietas, ekonomikos augimą ir energetinį saugumą. Be to, sumažinus iškastinio kuro dalį Europos energetikos sistemoje, vartotojai būtų labiau apsaugoti nuo rinkos nepastovumo.

Trečia, kadangi gamtinės dujos vis dar yra Europoje suvartojamų energijos išteklių dalis, mums reikia **gerai veikiančios skaidresnės ir konkurencinės dujų rinkos** ir kartu toliau dėti pastangas įvairinti tiekimo šaltinius ir mažinti paklausą. ES tebėra pažeidžiama nepastovios tarptautinių dujų kainų kaitos atžvilgiu. Mums reikia užtikrinti, kad dujomis būtų prekiaujama sąžiningomis sąlygomis, ir turime naudotis savo kolektyvine galia. Pavyzdžiui, pagal paklausos telkimo mechanizmą nuo 2023 m. patenkinta 42 mlrd. m³ dujų paklausa – tai sudaro 13 proc. ES tuo laikotarpiu suvartoto dujų kiekio.

Trumpai tariant, **tik spartindami investicijas** į švarią energiją ir infrastruktūrą, užtikrindami greitą elektrifikavimo spartinimą, didindami energijos vartojimo efektyvumą ir dujų rinkų skaidrumą bei teisingumą **galime pasiekti, kad energija būtų įperkama**. Todėl **Europai reikia šio veiksmų plano**, kad ji galėtų greitai ir ryžtingai reaguodama sumažinti energijos sąnaudas artimiausiu laikotarpiu, pritaikyti energetikos sistemą ateičiai, pritraukti investicijų ir užtikrinti energijos tiekimą. Šiuo atžvilgiu mūsų reguliavimo sistemos supaprastinimas ir administracinės naštos mažinimas gali padėti įmonėms, nes taip būtų padidintas švarių technologijų diegimo matomumas ir paprastumas. Siekiant įgyvendinti šį permainas skatinantį veiksmų planą itin svarbu Europos vadovų suderinti veiksmai ir įsitraukimas aukščiausiu politiniu lygmeniu.

Jei nebūtų energetikos pertvarkos, ES iškastinio kuro importo išlaidos 2025 m. būtų 45 mlrd. EUR didesnės nei 2019 m. ir sudarytų apie 0,25 proc. ES BVP.

Įgyvendindama šį veiksmų planą **ES galės greičiau gauti naudą, kurią teikia perėjimas prie švarios energijos**. Dėl to **ES iškastinio kuro importo išlaidos kasmet mažės ir per metus sutaupomos lėšos iki 2030 m. pasieks 130 mlrd. EUR**, taigi **iki 2030 m. pasieks apie 0,65 proc. BVP**¹⁹. Toks lėšų taupymas mažinant iškastinio kuro naudojimą gali būti išskaidomas į maždaug **tris dalis**: i) **elektrifikacijos ir energijos vartojimo efektyvumo didinimas**, dėl kurio mažėja bendra iškastinio kuro paklausa (25 proc.), ii) **nuolatinės iškastinio kuro paklausos elektros energijos gamyboje pakeitimas švaria energija** (50 proc.) ir iii) **prie to prisidedantys pakankami elektros tinklo pajėgumai, išmaniųjų tinklų infrastruktūra ir energetikos sistemos lankstumas** (25 proc.). ES iškastinio kuro importo išlaidų **mažinimas kasmet didės ir sutaupomos lėšos pasieks 260 mlrd. EUR iki 2040 m.**²⁰

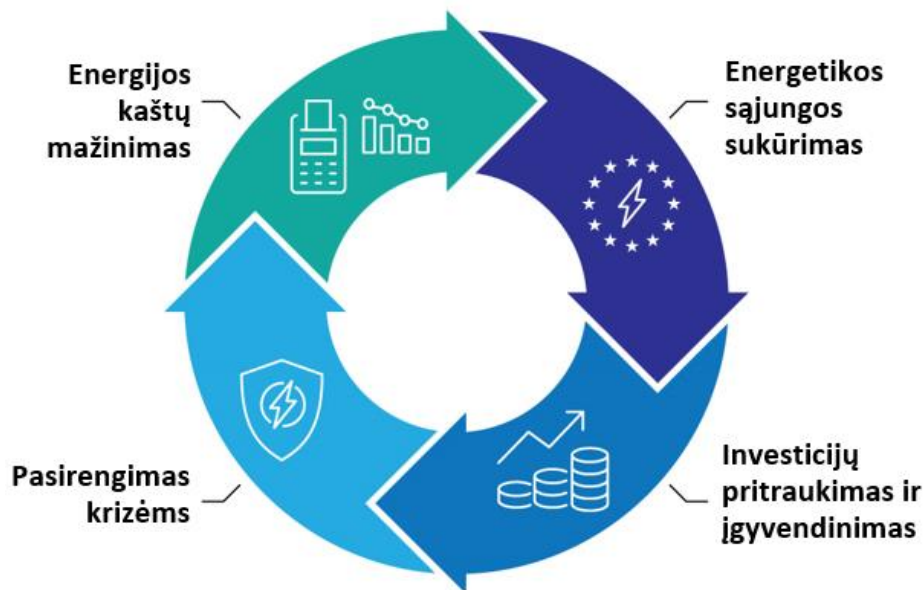
4. VISIEMS EUROPIEČIAMS ĮPERKAMOS ENERGIJOS VEIKSMŲ PLANAS

Šiame veiksmų plane siūlomi **neatidėliotini suderinti** Europos Komisijos, Europos Parlamento, valstybių narių ir pramonės **veiksmai** siekiant: i) sumažinti energijos kaštus visiems; ii) baigti kurti energetikos sąjungą; iii) pritraukti investicijų ir iv) būti pasirengus galimoms energetikos krizėms. Dauguma veiksmų **bus įgyvendinti per 2025 m.**, daugiausia

¹⁹ 2025 m. sutaupytos lėšos palygintos su 2019 m. importo apimtimi, įvertiai pagrįsti iškastinio kuro 2024 m. momentinių kainų prielaidomis. Darant prielaidą, kad kainos bus tokios kaip 2022 m. (didesnės), per metus sutaupomos lėšos didėtų nuo 140 mlrd. EUR 2025 m. (apie 0,75 proc. BVP) iki 340 mlrd. EUR 2030 m. (1,75 proc. prognozuojamo BVP) ir iki 600 mlrd. EUR 2040 m. (2,7 proc. prognozuojamo BVP).

²⁰ 1,2 proc. įvertinto ES BVP. Lėšos, kurios būtų sutaupytos 2040 m., apskaičiuotos darant prielaidą, kad bus įgyvendintas siekis išmetamą ŠESD kiekį iki 2040 m. sumažinti 90 proc.

dėmesio skiriant tiems veiksams, kuriais bus teikiama **neatidėliotina pagalba energijos vartotojams**.

3 diagrama. Keturi Įperkamos energijos veiksmų plano ramsčiai

I ramstis. Energijos kaštų mažinimas

Siekiant sumažinti sąskaitas už energiją reikia skirti dėmesio **trims kaštų sudedamosioms dalims: tinklo ir sistemos sąnaudoms, apmokestinimui ir tiekimo sąnaudoms**. Be to, kadangi didelę elektros energijos rūšių derinio dalį sudaro gamtinės dujos, sklandaus dujų rinkų veikimo ir kainų nustatymo pagal rinkos dėsnius užtikrinimas taip pat padės sumažinti sąskaitas tiek už dujas, tiek už elektros energiją. Energijos vartojimo efektyvumas ir energijos taupymas taip pat sumažins elektros energijos, kurią vartotojams tenka pirkti, kiekį.

1 veiksmas. Sąskaitų už elektros energiją mažinimas siekiant įperkamumo vartotojams

Valstybės narės jau dabar gali sumažinti sąskaitas už elektros energiją. Tam reikia imtis neatidėliotinų veiksmų, taip pat reikia didesnių užmojų, visų pirma tinklo mokesčių ir apmokestinimo srityse.

a) Tinklo mokesčiai

Tinklo mokesčiais finansuojamas fizinis elektros tinklų modernizavimas ir sistemos veikimas. Investicijoms į elektros tinklo modernizavimą ir plėtrą reikia daug kapitalo. Tai itin svarbu siekiant sudaryti atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimui, elektrifikacijai ir naujos paklausos pramonėje ir versle kūrimui palankias sąlygas. Tuo pat metu **didėja elektros energijos sistemos eksploatavimo sąnaudos**²¹. Tinklo mokesčiai, kuriais skatinamas sistemos efektyvumas ir pigesnės švarios elektros energijos naudojimas, galėtų greitai

²¹ Apkrovų perskirstymo sąnaudos nuo 2020 m. iki 2022 m. išaugo beveik dvigubai, iki 4,2 mlrd. EUR, kompensacinės prekybos mastai padvigubėjo ir pasiekė 0,8 mlrd. EUR, o kitos sąnaudos sumažėjo iki 0,2 mlrd. EUR. Perkrovos valdymo sąnaudas lemia sistemos veikimo efektyvumas ir elektros energijos tiekimo sąnaudos, o šios 2022 m. buvo itin didelės dėl energetikos krizės. *Electricity infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system*; ACER, Dec. 2024.

sumažinti visos sistemos eksploatavimo sąnaudas (pavyzdžiui, sumažinant apkrovų perskirstymo poreikius ir sąnaudas), sumažinti pikinę apkrovą (taigi ir investicijų į tinklą poreikius) ir, galiausiai, sumažinti sąskaitos už energiją dalį, kurią sudaro tinklo mokesčiai, palyginti su tuo atveju, jei nebūtų imtasi jokių veiksmų.

Be to, atsižvelgiant į reikiamų investicijų dydį, šių investicijų paskirstymas per ilgesnį laiką gali padėti užtikrinti, kad vartotojų išlaidos tebebūtų ribotos. Tai ypač svarbu, kai, planuojant investicijas, numatomas elektros energijos paklausos augimas ateityje dėl elektrifikavimo yra neapibrėžtas ir visos tokių investicijų naštos perkėlimas dabartiniams naudotojams gali nepagrįstai apsunkinti ankstyvų diegėjų padėtį ir taip sulėtinti elektrifikaciją²².

Kas?	Efektivesni tinklo mokesčiai siekiant mažinti energetikos sistemos sąnaudas
Kaip?	Komisija: - pateiks tinklo mokesčių tarifų nustatymo metodikų projektą, kad paskatintų naudotis lankstumu ir investuoti į elektrifikavimą, kartu išlaikydama paskatą investuoti į elektros tinklą ir užtikrindama vienodas sąlygas. Taip tinklų naudotojai galės pritaikyti savo energijos naudojimą arba rinktis tinkamą jos naudojimo laiką ir vietą ten, kur yra prieinami pigiausios energijos ištekliai, ir tada, kai energijos naudojimas yra visos sistemos atžvilgiu ekonomiškai efektyviausias; - prireikus pateiks pasiūlymą dėl teisės akto, kad tai taptų teisiškai privaloma; - pateiks gaires, kuriose bus paaiškinta, kaip (kai tai bus aktualu tiksliniais atvejais) valstybės narės, laikydamosi valstybės pagalbos taisyklių ir konkurencijos teisės, galėtų panaudoti savo viešojo biudžeto lėšas tam, kad sumažintų tinklo mokesčius padengiant papildomas išlaidas, atsiradusias dėl dekarbonizacijos spartinimo ir rinkos integracijos priemonių (jungiamųjų linijų, dideliu mastu atliekamo tinklo modernizavimo ar jūrinio tinklo prijungimo infrastruktūros). Pavyzdžiui, taip panaudojant valstybės biudžeto lėšas, galima investuotojams į elektros tinklą užtikrinti spartesnę nusidėvėjimą, o kartu išvengti kainų šuolių vartotojams; - pateiks gaires dėl išankstinės perspektyvos investicijų į elektros tinklus, kad būtų toliau remiami sistemų operatoriai, reguliavimo institucijos ir valstybės narės, kartu užtikrinant įperkamumą vartotojams.
Kada?	2025 m. II ketvirtis
Poveikis	Lankstumu bus sumažinta pikinė apkrova, sumažintos energetikos sistemos sąnaudos ir bendri naujų investicijų į tinklą poreikiai . Išvengiant nekontroliuojamo tinklo valdymo sąnaudų didėjimo (kitais t. y. sąnaudų iki 2030 m. pasiektų 26 mlrd. EUR), mažės tinklo mokesčiai, kuriuos moka vartotojai pagal sąskaitą už elektros energiją.

²² Tokios priemonės, taikomos natūraliai susidariusioms arba teisiškai nustatytoms monopolijoms, tikriausiai nebūtų valstybės pagalba ir jos gali atitikti tinklo tarifų principus dėl sąnaudų pagrįstumo. Žr. Komisijos pranešimo dėl valstybės pagalbos sąvokos 188 ir 211 punktus, taip pat PKAAE gairių 373–375 punktus. Vokietijos vandenilio pagrindinės infrastruktūros atveju Komisija tokią priemonę pripažino suderinama valstybės pagalba (*Komisijos sprendimas C(2024) 4366 final byloje SA.113565*).

b) Mokesčiai ir rinkliavos

Dideli mokesčiai už elektros energiją lemia didesnes sąskaitas, o esama apmokestinimo struktūra neteikia paskatų vietoj iškastinio kuro rinktis naudoti elektros energiją ir dėl to lėtėja elektrifikavimas ir pigios vietoje pasigamintos elektros energijos paklausos augimas. Du pagrindiniai mokesčiai už elektros energiją yra PVM ir energijos mokestis; juos papildo kiti nacionaliniai mokesčiai. Energijos mokesčių direktyvoje²³ numatytas minimalusis elektros energijos apmokestinimas (akcizai) ir valstybėms narėms suteikta galimybė (kai teisiškai įmanoma) sumažinti mokesčio tarifą daug energijos suvartojantiems pramonės sektoriams ir namų ūkiams iki nulio, o jei vartojama elektros energija iš atsinaujinančiųjų išteklių – tai leidžiama visai pramonei.

Įsitikinta, kad mokesčių sumažinimas buvo **labai veiksmingas ribojant sąskaitų už energiją dydį** per energetikos krizę, kai valstybės narės įgyvendino PVM ir energijos mokesčių sumažinimą bei pajamų pervedimą pažeidžiamoms grupėms²⁴. Pavyzdžiui, Prancūzijoje elektros energijos vartojimo mokestis buvo sumažintas nuo 22,5 EUR/MWh iki 0,6 EUR/MWh²⁵. Tokia parama turėtų būti ypač tikslingai orientuota, kad tikslas būtų veiksmingai pasiektas, o fiskalinės išlaidos kuo labiau sumažintos²⁶.

Kas?	Mažesnis elektros energijos apmokestinimas ir su energija nesusijusių sąnaudų dalių pašalinimas iš sąskaitų
Kaip?	Taryba turėtų užbaigti Energijos mokesčių direktyvos peržiūrą , pasiūlytą 2021 m., kuria siekiama: i) suderinti energetikos produktų apmokestinimą su ES energetikos ir klimato politika, ii) skatinti švarias technologijas ir iii) panaikinti pasenusias atleidimo nuo mokesčio nuostatas ir lengvatinius tarifus, kuriais šiuo metu skatinamas iškastinio kuro naudojimas. Komisija yra pasirengusi toliau remti šios peržiūrėtos direktyvos priėmimą. Komisija primena, kad valstybės narės gali i) sumažinti nacionalinius mokesčius ir rinkliavas sąskaitose už elektros energiją, priartindamos juos prie Energijos mokesčių direktyvoje numatytų minimalių akcizo tarifų įmonėms – 0,5 EUR/MWh²⁷ ; ii) taikyti lengvatinį PVM tarifą , leidžiamą pagal PVM direktyvą ir ją iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą, ne mažesnę kaip 5 proc.²⁸ ; iii) panaikinti rinkliavas, kurios nėra

²³ [Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą.](#)

²⁴ [Energetikos sąjungos būklės ataskaita, ES gairės dėl energijos nepritekliaus](#) ir [Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridėtas prie 2023 m. Rekomendacijos dėl energijos nepritekliaus](#); Europos Komisija, 2023 m. [National fiscal policy responses to the energy crisis](#); Bruegel, June 2023.

²⁵ [Recommendations for future-proof electricity market design in light of the 2021-23 energy crisis](#); Pollitt et al., 2024.

²⁶ Komisijos komunikate „2024 m. fiskalinės politikos gairės“ (COM(2023) 141 final) rekomenduojama, kad valstybės narės savo priemonės taikytų daug taikliau negu praėityje, susilaikytų nuo bendro pobūdžio paramos teikimo ir teiktų apsaugą tik tiems, kuriems jos reikia, t. y. pažeidžiamiems namų ūkiams ir įmonėms.

²⁷ [Energijos mokesčių direktyvoje 2003/96/EB](#) nustatyti minimalieji akcizo tarifai, kuriuos valstybės narės turi taikyti energetikos produktams, įskaitant elektros energiją.

²⁸ [ES PVM direktyvoje 2006/112/EB](#) nustatytas minimalusis standartinis 15 proc. PVM tarifas, taikomas elektros energijai, gamtinėms dujoms ir centralizuotam šilumos tiekimui, ir leidžiama taikyti lengvatinį ne mažesnę kaip 5 proc. PVM tarifą. [Tarybos direktyva \(ES\) 2022/542](#) patvirtintas elektros energijai taikytinas lengvatinis 5 proc. PVM tarifas. Dėl lengvatinių tarifų taikymo sprendžia valstybės narės. Dauguma įmonių gali atskaityti už elektros energiją sumokėtą PVM, jeigu elektros energija naudojama apmokestinamajai veiklai vykdyti.

	susijusios su energija²⁹, ir iv) perkelti rinkliavas, kuriomis finansuojama energetikos politika, į bendrąjį biudžetą³⁰. Laikydamosi Energijos mokesčių direktyvos, kurioje leidžiama namų ūkių ir daug energijos suvartojančių pramonės sektorių suvartojamai energijai taikomus mokesčius sumažinti iki nulio, Komisija pateiks rekomendaciją valstybėms narėms, kaip naudotis tokiomis lankstumo priemonėmis ir užtikrinti, kad visuose sektoriuose elektros energija būtų apmokestinama mažiau nei kiti energijos šaltiniai, kartu siekiant mūsų ilgalaikių dekarbonizacijos tikslų.
Kada?	Nuo tada, kai bus priimta peržiūrėta Energijos mokesčių direktyva. Papildomos Komisijos rekomendacijos bus pateiktos 2025 m. IV ketvirtį.
Poveikis	Sąskaitos už energiją sumažės iškart, o mokesčių komponentą (išreikštą EUR/MWh) galima sumažinti bent perpus , remiantis mokesčių mažinimo 2022–2023 m. patirtimi (žr. 2 diagramą). Elektrifikavimas bus spartinamas fiskalinėmis paskatomis ir bus mažinama priklausomybė nuo iškastinio kuro.

c) Tiekimo sąnaudų mažinimas didinant mažmeninio lygmens konkurenciją

Šiuo metu 73 proc. ES namų ūkių ir nemaža dalis mažųjų ir vidutinių įmonių yra sudarę terminuotą elektros energijos tiekimo sutartį³¹. Daugelis jų savo sąskaitas už elektros energiją galėtų sumažinti pakeisdami tiekėją į konkurencingesnį tiekėją arba pradėdami energiją vartoti tuo laiku, kai kainos yra mažesnės, tačiau tam vis dar kyla rinkos kliūčių. Pažeidžiamiesiems vartotojams reikia skirti ypač daug dėmesio. Imantis priemonių energijos įperkamumui didinti, turėtų būti atsižvelgiama į konkrečius mažesnes pajamas gaunančių namų ūkių poreikius, be kita ko, numatant lankstaus sąskaitų apmokėjimo galimybes, kad nebūtų nutraukiamas energijos tiekimas nepalankioje ekonominėje padėtyje esančių grupių asmenims. Taip pat būtina stiprinti energetikos bendrijas, kad vietos bendruomenės, piliečiai ir įmonės galėtų suvienyti jėgas ir investuoti į švarios energetikos projektus vietos lygmeniu, taigi galėtų gaminti, parduoti ir vartoti savo atsinaujinančiųjų išteklių energiją. Itin svarbu, kad ES ir toliau teiktų pakankamą finansavimą, konkrečiai skirtą energetikos sąjungos kūrimo užbaigimui remti.

Kas?	Sąlygų sudarymas vartotojams pakeisti tiekėją į pigesnės energijos tiekėją ir naudoti įperkamą atsinaujinančiųjų išteklių energiją, kartu mažinant energijos nepriteklių
Kaip?	Komisija pasiūlys piliečių energetikos dokumentų rinkinį, kad būtų didinamas piliečių dalyvavimas vykdant energetikos pertvarką ir stiprinamas socialinis energetikos sąjungos aspektas, visų pirma: - pateiks gaires valstybėms narėms, kaip pašalinti esamas kliūtis, kad vartotojai galėtų sumažinti sąskaitas už energiją pakeisdami tiekėją ir keisdami sutartį. Tai apimtų užtikrinimą, kad sąskaita už energiją būtų suprantama vartotojams, pateikiant aiškią informaciją ir duomenis apie

²⁹ Tiesiogiai įtraukiamos į sąskaitą ar į tinklo mokesčius.

³⁰ Tai visų pirma rinkliavos pagal atsinaujinančiųjų išteklių energijos paramos schemą. Kartais įvedamos ir kitokios rinkliavos už energiją (pvz., branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo tikslais). Kai kurios valstybės narės gali nuspręsti sąskaitose palikti kai kurias energetikos politikos išlaidas, kai valstybės biudžeto padėtis yra labai įtempta, taip pat siekiant kuo labiau sumažinti didelių nacionalinės politikos posūkių riziką. Su tiekimo saugumo priemonėmis susijusios išlaidos negali būti perkeltos į biudžetą, nes dėl to galėtų būti panaikintos paskatos taikyti paklausos atsaką ir galėtų padidėti bendros sistemos sąnaudos.

³¹ [2024 Market monitoring report on energy retail and consumer protection](#); ACER-CEER, September 2024.

	energijos suvartojimą bei kainas, kad vartotojai galėtų pereiti prie energijos vartojimo tomis valandomis, kai kainos yra mažesnės ³² ;
	- nustatys priemonės energijos nepritekliui mažinti (be kita ko, didinant energijos vartojimo efektyvumą) ir kad vartotojai ir bendruomenės galėtų gaminti, naudoti ir parduoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją savomis sąlygomis, be kita ko, per energetikos bendrijas.
Kada?	2025 m. III ketvirtis (Piliečių energetikos dokumentų rinkinys)
Poveikis	Elektros energijos tiekėjo pakeitimas, renkantis tiekėją, kuris siūlo mažiausias kainas, gali suteikti galimybę namų ūkiams sutaupyti 150–200 EUR per metus ³³ . Dalyvaudami energetikos bendrijų veikloje namų ūkiai gali sutaupyti 500–1 100 EUR per metus ³⁴ .

2 veiksmas. Elektros energijos tiekimo sąnaudų sumažinimas

Siekiant sumažinti elektros energijos tiekimo sąnaudas itin svarbu **greitai ir visiškai įgyvendinti galiojančius ES teisės aktus dėl elektros energijos**: neseniai priimtos leidimų išdavimo, sutarčių, lankstumo, vartotojų įgalėjimo ir rinkos priežiūros taisyklės gali padėti sumažinti kaštus. Kartu turėtų būti imamasi toliau nurodytų neatidėliotinų veiksmų.

a) Ilgalaikės elektros energijos tiekimo sutartys

Dėl didelių ir nepastovių dujų kainų didėja elektros energijos kainos. **Elektros energijos pirkimo sutartys (EEPS) ir ilgalaikės sutartys** tarp švarios energetikos plėtotojų ir pramonės vartotojų bei įmonių teikia galimybę pastarosioms ilgą laiką naudotis stabiliais ir nedidelėmis elektros energijos kainomis. EEPS gali turėti reikšmės mažinant su projektais susijusią riziką, nes atsinaujinančiųjų išteklių energetikos plėtotojai taip gali gauti ilgalaikės savo produkcijos kainos garantiją, o tai padeda priimti investavimo sprendimus. EEPS taip pat gali suteikti ilgalaikį kainų stabilumą pramonės vartotojams. EEPS paklausa didėja³⁵, tačiau reikia toliau skatinti sudaryti šias sutartis ir jas išpopuliarinti, be kita ko, tarp daug energijos suvartojančių įmonių, kurios neturi daug galimybių sudaryti tokias sutartis ir vis dar gali susidurti su kliūtimis. Komisija aktyviau stengsis pagal elektros energijos rinkos taisyklės **atsieti sąskaitas už elektros energiją nuo kainų nepastovumo**, skatindama ilgalaikių elektros energijos tiekimo sutarčių sudarymą.

Kas?	Sąskaitų už mažmeninį elektros energijos pardavimą atsiejimas nuo didelių ir nepastovių dujų kainų
Kaip?	Reikia, remiant nacionalinę tvarką ir taikant rizikos mažinimo priemones, mažinti kliūtis ³⁶ naujiems subjektams, visų pirma daug energijos suvartojančiuose pramonės sektoriuose, sudaryti ilgalaikes sutartis dėl energijos tiekimo. Komisija: - kartu su Europos investicijų banku (EIB) pradės bandomąją programą ,

³² Ten pat. Tiekėją keičiančių namų ūkių elektros energijos vartotojų dalis yra 7,15 proc.

³³ [Annual report on the results of monitoring the internal electricity and gas markets in 2021](#); ACER, October 2022.

³⁴ [Collective energy sharing: CBA and survey evidence of the willingness to invest](#); Ovaere, 2023; tai yra nauda, gaunama kolektyviai vartojant savo pasigaminamą saulės ir vėjo energiją (saulės ir vėjo energijos dalys yra po 50 proc.) ir parduodant energijos perteklių už maždaug 500–1 100 EUR per metus (2020–2022 m.).

³⁵ Iki 2024 m. bendri sutartiniai pajėgumai ES pagal sudarytas sutartis pasiekė 48,4 GW (šaltinis – [RE-Source](#)).

³⁶ Tai, pvz., kreditingumo reikalavimai, sutarčių sudėtingumas ir apsidraudimo galimybių prieinamumas. [Commercial PPAs](#); Baringa for EIB, 2022.

	pagal kurią siekiama, įgyjant sandorio šalies statusą, prisidėti prie elektros energijos pirkimo sutarčių, kurias įmonės sudaro dėl ilgalaikio gaminamos elektros energijos pirkimo (preliminari suma – 500 mln. EUR). Vadovaudamasi elektros energijos rinkos modelio principais Komisija bendraus su EIB, kad būtų technologiškai neutraliu būdu skatinama sudaryti EEPS, įskaitant tarpvalstybines EEPS; - pateiks valstybėms narėms gaires, kaip rengti veiksmingas sutartis dėl kainų skirtumo, įskaitant jų derinimą su EEPS; - priims naujas taisykles, pagal kurias bus remiama tolesnė Europos išankstinių sandorių rinkų plėtra ir didinamos apsidraudimo galimybės.
Kada?	Reguliavimo kliūtys bus pradėtos šalinti nedelsiant. 2025 m. II ketvirtis: koordinavimas su EIB. Iki 2025 m. IV ketvirčio: gairės valstybėms narėms, kaip rengti sutartis dėl kainų skirtumo.
Poveikis	Didesnis kainų stabilumas pirkėjams, padedant Europos įmonėms valdyti energijos sąnaudų nepastovumą ir įgyti geresnių tarpvalstybinio apsidraudimo galimybių. Ilgalaikės sutartys taip pat suteiks atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamintojams garantuotas pajamas, reikalingas kapitalo kainai mažinti, o tai padės sumažinti spaudimą vartotojams ir mokesčių mokėtojams³⁷.

b) Leidimų naujai švarios elektros energijos tiekimo ir energetikos infrastruktūrai išdavimo laiko sutrumpinimas

Atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamyba tapo pagrindiniu **mažiausių sąnaudų** naujos elektros energijos gamybos šaltiniu^{38,39}. Vis dėlto naujų projektų įgyvendinimo laikotarpis gali būti iki 7–10 metų vėjo energijos projektų atveju⁴⁰, iki 8–10 metų skirstomojo tinklo projektų atveju ir kartais net iki 17 metų perdavimo tinklo projektų atveju⁴¹. Tai labai kliudo dideliu mastu diegti atsinaujinančiųjų išteklių energetiką ir gali turėti poveikį projektų ekonominiam modeliui.

Kaip nurodyta Draghi pranešime, **visų lygmenų** (ES, nacionalinio, regioninio ir vietos) **valdžios institucijos turi dėti dideles pastangas paspartinti leidimų** elektros tinklų, energijos kaupimo ir švarios energetikos projektams **išdavimo procedūras**. Tai apima leidimų išdavimą dėl infrastruktūros, kuri gali suteikti elektros energijos sistemai lankstumo, pavyzdžiui, dėl elektrinių transporto priemonių įkrovimo prieigų. Komisija ragina **valstybes nares greitai įgyvendinti** neseniai priimtą teisės aktų sistemą dėl leidimų švarios energetikos projektams išdavimo⁴². **Neseniai įvykdytų leidimų išdavimo reformų poveikis jau matomas** valstybėse narėse, kurios plačiai naudoja reglamentu dėl ekstremaliojoje situacijoje taikomų priemonių. Pavyzdžiui, dėl spartesnio leidimų išdavimo per energetikos krizę Vokietijoje nuo 2022 m. daugiau kaip **tris kartus** padaugėjo išduodamų **leidimų naujiems sausumos vėjo energetikos projektams**, todėl **įrenginių skaičius padidėjo**

³⁷ [Phased European Union electricity market reform](#); Bruegel, March 2023.

³⁸ [Renewable power generation costs in 2023](#); IRENA, September 2024.

³⁹ Be leidimų išdavimo supaprastinimo, mažinti energetikos projektų sąnaudas padeda ir kiti veiksniai, kaip antai galimybės naudotis konkurencingomis finansavimo sąlygomis užtikrinimas, atspari tiekimo grandinė su pakankamais vidaus gamybos pajėgumais bei kvalifikuota darbo jėga, taip pat technologinė plėtra.

⁴⁰ [Guidance on EU permitting-related provisions on grid and renewable energy projects](#); EU DSO Entity, Jan. 2025.

⁴¹ [Ukermarko](#) 115 km ilgio 380 kV orinės linijos projektas (žr. [S&P](#)).

⁴² [Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva](#); [TEN-E reglamentas](#); [Dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų direktyva](#).

48 proc. per vienus metus (2023 m.)⁴³, o nuo 2023 m. II ketv. patvirtinta apie 3 300 km ilgio perdavimo tinklų statyba, taigi leidimų išdavimo laikas sutrumpėjo mažiausia 12 mėnesių ir daugiausia trejais metais.

Be to, didelė laiko, kurį užima leidimų investicijoms į švarią energiją, energijos kaupimui ir tinklams išdavimo procesai, dalis skiriama poveikio aplinkai vertinimams. Būtina **tikslingai atnaujinti poveikio aplinkai vertinimo teisės aktų sistemą**, kad būtų labai supaprastintos ir sutrumpintos leidimų tokiems projektams išdavimo procedūros, kartu **išlaikant aplinkos apsaugos priemones ir apsaugant žmonių sveikatą. Trumpesni leidimų energetikos infrastruktūrai išdavimo nacionaliniu lygmeniu terminai** taip pat yra svarbūs siekiant mažinti energijos sąnaudas. Tai galima palengvinti tokiomis priemonėmis kaip nebylus pritarimas dėl tam tikrų administracinių sprendimų leidimų išdavimo procese (kai šis principas yra įtvirtintas nacionalinėje teisinėje sistemoje) ir vieno langelio principu grindžiamos sistemos projektų plėtotojams.

Draghi ataskaitoje taip pat padaryta išvada, kad daugiau dėmesio reikia skirti nacionalinių leidimų išdavimo procesų skaitmenizacijai visoje ES ir leidimus išduodančių institucijų išteklių trūkumo problemų sprendimui. Reikės **skaitmenizuoti** leidimų išdavimo **procesą** ir suskaitmeninti aplinkos bei geologinius duomenis, reikalingus investicijoms į švarią energiją. **Be to, detalesni duomenys** apie vėjo ir saulės energetikos išteklių potencialą visoje ES padės valstybėms narėms kartografuoti teritorijas, reikalingas jų nacionaliniams tikslams pasiekti, taip pat nustatyti **paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonas**, numatytas Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje. **Supaprastinta leidimų išdavimo procedūra apims hibridinės energetikos projektus** su keliomis technologijomis, tokiomis kaip atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba ir kaupimas naudojantis ta pačia tinklo jungtimi. Galiausiai Komisija įvertins galimybę supaprastinti dabartinę leidimų išdavimo ir licencijavimo praktiką, taikomą naujų branduolinės energetikos technologijų, tokių kaip **mažieji moduliniai reaktoriai (MMR)**, diegimui.

⁴³ 15,2 GW 2024 m. ([EE-Statistik Auswertung Januar 2025](#)). Taip pat žr. [Reuters](#).

Kas?	Laukimo laiko sutrumpinimas siekiant paspartinti energetikos pertvarką
Kaip?	Valstybės narės turėtų: - paspartinti leidimų išdavimo ir reguliavimo procedūras, sparčiai perkeldamos teisės aktus į nacionalinę teisę ir juos įgyvendindamos; - stiprinti nacionalines leidimus išduodančias institucijas, be kita ko, viešosiomis lėšomis ir pakankamu žmogiškuoju kapitalu, ir tirti galimybes leidimų išdavimui ir poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoms taikyti vienodus skaitmenizuotus metodus. Komisija valstybės nars remis: - parengdama specialias gaires dėl novatoriškų atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimo formų⁴⁴ ir dėl tik elektros tinklams bei energijos kaupimui skirtų zonų; - skirdama specialią įgyvendinimo paramą, tuo tikslu išplėtojančią iniciatyvą „Accele-RES“ įgyvendinimo planą ir, be kita ko, visiškai išnaudojant leidimų išdavimo ekspertų grupės ir suderintų veiksmų (CA-RES) potencialą⁴⁵; tai papildys dialogą įgyvendinimo klausimais siekiant nustatyti likusias leidimų išdavimo kliūtis ir galimus tolesnius veiksmus; - stiprindama geriausios praktikos mainus ir kliūčių bei sprendimų nustatymą pasitelkiant nacionalinių kompetentingų leidimus išduodančių institucijų tinklus bei ekspertų grupes ir dialogą su regioniniais, nacionaliniais ir vietos suinteresuotaisiais subjektais; - patobulindama leidimų išdavimui skirtą internetinę orientacinę priemonę valstybėms narėms;⁴⁶ - teikdama paramą pagal techninės paramos priemonę (TPP)⁴⁷, didindama valstybių narių informuotumą apie 2025 m. kvietimą teikti paraiškas ir 2026 m. pradėdama naują TPP pavyzdinį projektą. Komisija: - pateiks pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais būtų paspartintas leidimų dėl elektros tinklų, energijos kaupimo ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių išdavimas, be kita ko, supaprastinant poveikio aplinkai vertinimus ir sutrumpinant leidimų išdavimo terminus pagal Europos elektros tinklų dokumentų rinkinį; - įvertins naujų branduolinės energetikos technologijų licencijavimo praktikos supaprastinimą ir paskelbs komunikatą dėl mažųjų modulinį reaktorių (MMR).

⁴⁴ Tai, pvz., agrofotovoltinės sistemos, į pastatą integruojami fotovoltiniai įrenginiai (BIPV) ir balkonuose įrengiamos saulės energijos sistemos.

⁴⁵ *Concerted Action on the Renewable Energy Sources Directive* (<https://www.ca-res.eu/>).

⁴⁶ [Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva: klausimų ir atsakymų priemonė.](#)

⁴⁷ [Reglamentas \(ES\) 2021/240, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė.](#)

Kada?	Kuo greičiau: nacionalinės leidimų išdavimo tvarkos pritaikymas. 2025 m. viduryje: - naujų, detalesnių duomenų apie jūros vėjo ir saulės fotovoltų energetikos potencialą paskelbimas Energetikos ir pramonės geografijos laboratorijoje (2025 m. balandžio mėn.); - gairių dėl novatoriškų atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimo formų ir dėl paspartintos elektros tinklų bei energijos kaupimo plėtros zonų paskelbimas; - įgyvendinimo parama. Kartu su elektros tinklų dokumentų rinkiniu: pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų dėl leidimų išdavimo procesų, taikomų elektros tinklų, energijos kaupimo ir atsinaujinančiųjų išteklių energetikos projektams, paspartinimo. 2026 m.: naujas TPP kvietimas teikti paraiškas dėl pavyzdinio projekto; komunikatas dėl mažųjų modulinių reaktorių (MMR).
Poveikis	Galiojančių ES teisės aktų įgyvendinimu valstybėse narėse ir naujomis priemonėmis galima sutrumpinti leidimų išdavimo procedūrų trukmę iki mažiau nei šešių mėnesių paprastesniems projektams (kaip antai modernizavimui) paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonose ir iki 12 mėnesių projektams už tų zonų ribų, iki mažiau nei 12 mėnesių ar dvejų metų atsinaujinančiųjų išteklių energetikos projektams (paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonose ar už jų ribų) ir iki mažiau nei dvejų metų sudėtingiems, kaip antai jūros vėjo energetikos, projektams paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonose (trejais metais – už jų ribų). Be to, sustiprinus teisės aktų sistemą bus pašalintos esamos spragos.

c) Elektros tinklai ir tinklų jungtys kaip energetikos pertvarkai ir pramonės dekarbonizavimui svarbūs veiksniai

Efektyvus tinklas užtikrina, kad energija būtų tiekiamą iš ten, kur ji gaminama, į ten, kur jos reikia. Jis sušvelnina kainų piko epizodus ir užtikrina, kad energija būtų prieinama visiems už geriausią kainą. Todėl svarbu susieti teritorijas, kuriose prieinamas didelis švarios energetikos potencialas, su Europos regionais, kuriuose didelė energijos paklausa, kad įperkama energija galėtų būti tiekiamą ten, kur jos labiausiai reikia.

Investicijoms į elektros tinklus šį dešimtmetį reikia 584 mlrd. EUR lėšų^{48, 49}. **Tarpvalstybinės infrastruktūros poreikiams dažnai nėra konkrečių projektų**, todėl atsiranda nepagrįstų kainų skirtumų tarp kai kurių regionų (pvz., tokių skirtumų neseniai užfiksuota Pietryčių Europoje). Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER) nustatė, kad **poreikis iki 2030 m. pasiekti 32 GW tarpvalstybinį pralaidumą tebėra netenkinamas**⁵⁰. Dideliems regioninės ar ES reikšmės infrastruktūros projektams kyla sunkumų dėl projektų kaštų didėjimo⁵¹ ir teisingo kaštų ir naudos pasidalijimo⁵². Keturi tokių trūkstamų pavyzdinių projektų sąsają pavyzdžiai:

⁴⁸ [ES tinklų veiksmų planas \(COM\(2023\) 757 final\)](#).

⁴⁹ [Redispatch and Congestion Management](#); Joint Research Centre, May 2024.

⁵⁰ [Electricity infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system](#); ACER, Dec. 2024.

⁵¹ „Celtic Interconnector“ nuo 930 mln. EUR iki 1 482 mln. ([CRE](#)), „Biscay Bay“ nuo 1 750 mln. iki 2 600 mln. ([CRE](#)). Pranešama, kad projekto „Princess Elisabeth“ sąnaudos išaugo nuo apie 2,2 mlrd. EUR iki 7–8 mlrd. EUR („Brussels Times“: [1](#) ir [2](#)).

⁵² [Švedijos ir Vokietijos tinklų jungties](#) kūrimas 2024 m. buvo atšauktas (žr. [FT](#)) dėl neatitikimo, susijusio su vartotojo perviršio paskirstymu.

- integruoto jūrinio tinklo Šiaurės jūrose sukūrimas;
- tolesnis Baltijos valstybių fizinės integracijos su Vidurio ir Šiaurės Europa po Baltijos šalių tinklų sinchronizavimo stiprinimas ir tarpvalstybinės infrastruktūros Baltijos jūros regione saugumo užtikrinimas;
- Pirėnų pusiasalio jungčių su likusia Europos dalimi stiprinimas;
- tinklų jungimo ir rinkų integracijos tarp Pietryčių ir Vidurio Europos didinimas.

Šie **pavyzdiniai projektai** bus naudingi ne tik valstybėms narėms, kuriose tie projektai įgyvendinami. Taigi energetikos sąjunga gali būti realizuota tik rengiant naujus projektus ir spartinant bei užbaigiant esamus. Suvokiant šių projektų mastą ir poveikį, **itin svarbu, kad ES ir toliau skirtų pakankamą finansavimą** energetikos sąjungos tinklų jungčių kūrimo užbaigimui tiek tarpvalstybiniu, tiek nacionaliniu lygmenimis. Investicijos, kuriomis siekiama įgyvendinti ES dekarbonizacijos tikslus ir pašalinti kliūtis mūsų energetikos sąjungai, Europai suteikia galimybę mažinti energijos kainas, didinti savo energetinį saugumą ir pirmauti švarių technologijų srityje⁵³. Be to, komunikate „Rengiantis kitai daugiametei finansinei programai“⁵⁴ pripažinta, kad turime užtikrinti, jog ES biudžeto lėšomis būtų remiamos Europos viešosios gėrybės, ypač tarpvalstybiniai projektai.

Tuo pat metu reikia efektyviai naudoti esamą infrastruktūrą. Pavyzdžiui, ne mažiau kaip 70 proc. jungčių pralaidumo turėtų būti prieinama tarpvalstybinei prekybai elektros energija, tačiau daugumai valstybių narių vis dar daug trūksta iki šio tikslo⁵⁵.

Nacionaliniu lygmeniu **prašymų dėl prijungimo prie skirstomųjų elektros tinklų skaičius eksponentiškai didėja** visoje Europoje ir susidaro ilgos eilės, o dėl to lėtėja atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtra, elektrifikacija ir pramonės klasterių kūrimas, stringa investicijos. Be elektros energijos, taip pat reikalingi nauji **vandenilio, anglies dioksido ir vietos šilumos tiekimo tinklai**.

Kas?	Tinklų plėtros, modernizavimo ir skaitmenizavimo spartinimas
Kaip?	Remdamasi 2023 m. priimto Tinklų veiksmų plano veiksmais, Komisija pateiks Europos elektros tinklų dokumentų rinkinį , kurį sudarys pasiūlymai dėl teisės aktų ir ne teisėkūros priemonės siekiant, be kita ko, supaprastinti transeuropinius energetikos tinklus (TEN-E reglamentas), užtikrinti tarpvalstybinį integruotą projektų, visų pirma susijusių su jungtimis, planavimą ir įgyvendinimą, supaprastinti leidimų išdavimą, gerinti skirstomųjų tinklų planavimą, skatinti skaitmenizaciją ir inovacijas, taip pat didinti apdirbamajai gamybai skirtą tiekimo poreikių matomumą. Tai bus daroma laikantis planavimo „iš viršaus į apačią“ principo, integruojant regioninius ir ES interesus ir kuriant veiksmingą kaštų padalijimo mechanizmą (pvz., tarpvalstybiniais projektams), kad energetikos sistema būtų optimizuota. EIB taip pat pateiks Europos tiekimo grandinei skirtą tinklų gamybos dokumentų rinkinį , parengtą remiantis vėjo energetikos dokumentų rinkinio pavyzdžiu, kad tinklo komponentų gamintojams būtų suteikta priešpriešinių garantijų , kurių preliminarinė suma būtų ne mažesnė kaip 1,5 mlrd. EUR .
Kada?	Europos tinklų dokumentų rinkinys turi būti pateiktas iki 2026 m. I ketvirčio.

⁵³ [Rengiantis kitai daugiametei finansinei programai](#) (COM(2025) 46 final, 5 ir 8 puslapiai).

⁵⁴ [Komisijos dokumentų registras](#) (COM(2025)46).

⁵⁵ 2023 m. daugelis perdavimo sistemos operatorių, veikiančių teritorijose, kuriose ES elektros tinklas itin tankus, suteikė vidutiniškai 20–50 proc. tam tikrų tinklo elementų fizinio pralaidumo. Taigi iki 70 proc. dar daug trūksta. [Cross-zonal capacities and the 70% margin available for cross-zonal electricity trade](#); ACER, July 2023.

Poveikis	I tarpvalstybinius tinklus investuojant 2 mlrd. EUR per metus nauda piliečiams siekia 5 mlrd. EUR piliečiams kasmet⁵⁶. Išankstinės perspektyvos investicijos, turto veikimo kokybė ir tinklui palankus lankstumas galėtų su skirstomaisiais tinklais susijusius investicijų poreikius sumažinti 12 mlrd. EUR per metus⁵⁷, t. y. 18 proc. visų investicijų poreikių⁵⁸. Nacionaliniuose planuose teikiant pirmenybę regioniniu ar ES lygmeniu gaunamai naudai, sumažėja neefektyvumas ir nereikalingi kaštai, kuriuos tenka padengti vartotojams. Tinklo pralaidumo gerinimo technologijų diegimas nėra plačiai paplitęs, nors jas naudojant tinklo pralaidumą iki 2040 m. būtų galima padidinti 20–40 proc. ir sutaupyti iki 35 proc. įprastinių elektros tinklų plėtros sąnaudų⁵⁹.
----------	--

d) Lankstumo didinimas

Didesnis sistemos lankstumas, pavyzdžiui, naudojant **energijos kaupimą ir paklausos atsaką**, padeda valdyti paklausos ir pasiūlos disbalansą, nes vartotojai skatinami rinktis vartoti elektros energiją tuo laiku, kai elektros energijos yra daugiau arba paklausa yra mažesnė, taigi kai elektros energija yra pigesnė. Tai mažina **kainų šuolius ir neigiamų kainų laikotarpius**, mažina nepastovumą ir apskritai prisideda prie mažesnių ir stabilesnių elektros energijos kainų. Su elektrifikacija susijusi paklausa, pavyzdžiui, naujuose elektrinių transporto priemonių parkuose, gali atlikti tam tikrą vaidmenį teikiant lankstumo paslaugas.

Daugelyje valstybių narių paklausos atsakui ir energijos kaupimui kyla kliūčių⁶⁰ patekti į didmenines rinkas arba dalyvauti teikiant papildomas ir perkrovos valdymo paslaugas. Dešimtyje valstybių narių telkėjai neturi tinkamai apibrėžtos teisinės sistemos ir tai užkerta jiems kelią dalyvauti teikiant tas paslaugas, kurios gali būti naudingos vartotojams. Dešimtyje valstybių narių mažiau nei 30 proc. namų ūkių gali naudotis **išmaniosiomis apskaitos sistemomis** (kuriose teikiama tikralaikė informacija apie energijos suvartojimą). Tokių sistemų diegimą reikia paspartinti⁶¹. Kai kurie pramonės vartotojai gali labai prisidėti prie tinklo lankstumo rinkdamiesi vartoti energiją tuo laiku, kai paklausa nedidelė, mažindami sąnaudas ir didindami sistemos stabilumą.

Kas?	Sistemos lankstumo didinimas diegiant energijos kaupimą ir paklausos atsaką
Kaip?	Valstybėms narėms reikia: - greitai įgyvendinti ES taisykles dėl patekimo į rinką sąlygų energijos kaupimui ir paklausos atsakui ir pašalinti nacionalines kliūtis. Komisija: - naujoje valstybės pagalbos sistemoje išaiškins valstybės pagalbos reikalavimus, keliamus neiškastinių išteklių lankstumo schemoms, kad valstybėms narėms būtų lengviau parengti savo paramos mechanizmus, kurie skatina vartotojus lanksčiau naudotis sistema; - priims naujas taisykles dėl paklausos atsako, kad būtų užtikrinta, jog vartotojai galėtų gauti visą lankstumo teikiamą finansinę naudą. Šiomis

⁵⁶ [System needs study](#); ENTSO-E, May 2023. 64 GW, įskaitant ir ES nepriklausančias periferines šalis.

⁵⁷ [The role of electricity distribution systems in assessing flexibility needs](#); Joint Research Centre, 2024.

⁵⁸ [Grids for Speed](#); Eurelectric, May 2024.

⁵⁹ Be to, elektros energijos sistemos veikimą gali padėti pagerinti tokios technologijos kaip oro sąlygų jutikliai.

⁶⁰ [Demand response and other DER: what barriers are holding them back](#); ACER, February 2024.

⁶¹ [2024 Market Monitoring Report on Energy Retail and Consumer Protection](#); ACER and CEER, September 2024.

	taisyklėmis bus siekiama pašalinti likusias kliūtis teikti paklausos atsako ir energijos kaupimo paslaugas elektros energijos vidaus rinkoje; - sieks sužinoti valstybių narių nuomones dėl lankstaus švarios energijos vartojimo priemonės, grindžiamos EEPS ir pramonės įsipareigojimu vartoti švarią elektros energiją (ši priemonė būtų parengta tokia, kad būtų pakankamai ribojama konkurencijos iškraipymų ir varžymosi dėl subsidijų bendrojoje rinkoje rizika, kaip reikalaujama pagal valstybės pagalbos taisykles).
Kada?	Valstybės narės turės nedelsdamos pašalinti nacionalines kliūtis. Komisijos peržiūrėta sistema pagal valstybės pagalbos taisykles bus paskelbta iki 2025 m. II ketvirčio; naujos taisyklės dėl paklausos atsako bus priimtose iki 2026 m. I ketvirčio.
Poveikis	Visiškai įgyvendinus elektros energijos sistemą, grindžiamą rinkos integracija, atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba ir lanksčiais pajėgumais, didmeninės elektros energijos kainos ES vidutiniškai galėtų sumažėti 40 proc. ⁶² Didesnis lankstumas gali padėti reikšmingai sumažinti sąnaudas: pramonės skaičiavimais, iki 2030 m. būtų pasiekta, kad per metus būtų sutaupoma 2,7 mlrd. EUR dėl to, kad nereikėtų naudoti energijos gamybos piko metu pajėgumų ⁶³ .

Paklausos lankstumas turėtų būti skatinamas ir mažmeninėje rinkoje, kaip būdas siūlyti mažesnes kainas to pageidaujantiems pramonės sektoriams ir vartotojams, norintiems dalyvauti energetikos sistemos integracijos procese.

Kas?	Gairės kaip skatinti atlyginti už lankstumą pagal mažmeninio energijos tiekimo sutartis
Kaip?	Komisija: - parengs gaires kaip skatinti atlyginti už lankstumą pagal mažmeninio energijos tiekimo sutartis; - pasiūlys įvairių standartizuotų rinka pagrįstų atitikties sistemų, kurios bus pritaikytos prie įvairių pramonės ir kitų vartotojų poreikių, remiantis kai kuriose valstybėse narėse jau veikiančiomis sistemomis.
Kada?	2025 m. IV ketvirtį.
Poveikis	Mažmeninio energijos tiekimo sutartyse numatytu teisingu atlygiu už vartotojų lankstumą galima iki 12–42 proc. sumažinti jų elektros energijos išlaidas ^{64, 65} ir gauti lankstumo ir sistemos integracijos naudos, kurios dydis siektų 10–29 mlrd. EUR ^{66, 67} .

3 veiksmas. Gerai veikiančių dujų rinkų užtikrinimas

Importuojamų gamtinių dujų kaina tiesiogiai veikia elektros energijos kainas ir didina rinkos nepastovumą. ES didmeninės dujų kainos nevysiškai grįžo į lygį, buvusį prieš krizę, ir yra

⁶² [Energy and climate transition: How to strengthen the EU's competitiveness](#); Business Europe, July 2024.

⁶³ [Demand-side flexibility: Quantification of benefits in the EU](#); DNV for smartEn, September 2022.

⁶⁴ [2024 Market monitoring report on energy retail and consumer protection](#); ACER-CEER, Sept. 2024 (SE case study).

⁶⁵ Išlaidos sumažėtų daugumai namų ūkių, kurie per metus skiria 50–145 EUR namų energijos valdymo sistemoms (HEMS), naudojančioms lanksčias energijos sistemas (pvz., šilumos siurblius su fotovoltiniais įrenginiais, fotovoltinius įrenginius su baterinėmis energijos kaupimo sistemomis ar elektrines transporto priemones). [Dodging the electricity price hike: Can demand-side flexibility compensate for spot price increases for households in Germany?](#); Stute et al (Fraunhofer Research Institute), February 2024.

⁶⁶ [Energy efficiency 2.0 – Engineering the future energy system](#); Danfoss Impact Issue no. 4, 2023.

⁶⁷ [Demand-side flexibility: Quantification of benefits in the EU](#); DNV for smartEn, September 2022.

vidutiniškai beveik penkis kartus didesnės (prieš krizę buvo du ar tris kartus didesnės) už kainas JAV⁶⁸. Šis kainų skirtumas turi poveikį Europos pramonės konkurencingumui.

Dėl dujų rinkų reikšmės mūsų ekonomikai itin svarbu užtikrinti optimalų šių rinkų veikimą. Siekiant užkirsti kelią manipuliavimui rinka ir pašalinti bet kokias galimas spragas, susijusias su skaidrumo trūkumu, informacijos asimetrija ir rinkos koncentracijos rizika, būtina visapusiška reguliavimo priežiūra ir glaudus energetikos ir finansų reguliavimo institucijų bendradarbiavimas. Todėl anksčiau šį mėnesį Komisija sudarė Dujų rinkos darbo grupę, kuriai pavesta visapusiškai ištirti ES gamtinių dujų rinkas ir prireikus imtis veiksmų, kad būtų užtikrintas optimalus jų veikimas ir užkirstas kelias komercinei praktikai, kuria iškraipoma rinka grindžiama kainodara; tai darant turėtų būti remiamasi per energetikos krizę įgyta patirtimi.

Kad būtų galima greitai išspręsti neteisėto elgesio dujų rinkose problemą, energetikos ir finansų reguliavimo institucijos turėtų būti veiksmingai pasirengusios stebėti rinkos pokyčius ir aptikti bei nagrinėti bet kokius galimus piktnaudžiavimo rinka (t. y. manipuliavimo rinka ir prekybos pasinaudojant viešai neatskleista informacija) atvejus. Reikia stiprinti ir į aukštesnį lygį perkelti bendradarbiavimą vykdymo užtikrinimo srityje ir dalijimąsi duomenimis tarp nacionalinių energetikos ir finansų reguliavimo institucijų, taip pat tarp ACER ir ESMA. Valstybės narės turi užtikrinti, kad reguliavimo institucijos turėtų visus reikiamus įgaliojimus kovoti su piktnaudžiavimu rinka ir už jį skirti sankcijas, taip pat turi suteikti joms išteklių, kad jos galėtų teikti pirmenybę tyrimams šioje srityje. Be to, ACER turėtų visapusiškai naudotis savo naujais tarpvalstybiniais tyrimo įgaliojimais padėdama nacionalinėms energetikos reguliavimo institucijoms.

Kas?	Gerai veikiančių dujų rinkų užtikrinimas
Kaip?	Anksčiau šį mėnesį Komisija sudarė Dujų rinkos darbo grupę , kuriai pavesta visapusiškai ištirti ES gamtinių dujų rinkas ir prireikus imtis veiksmų, kad būtų užtikrintas optimalus rinkų veikimas ir užkirstas kelias komercinei praktikai, kuria iškraipoma rinka grindžiama kainodara; tai darant turėtų būti remiamasi per energetikos krizę įgyta patirtimi. Komisija pradės plataus masto konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais siekdama įvertinti tolesnių teisės aktų pakeitimų poreikį, kad būtų užtikrinta visapusiška ir sklandi reguliavimo priežiūra, suderintos ir sugriežtintos energetikos ir finansų rinkų taisyklės (Finansinių priemonių rinkų direktyva, Reglamentas dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo) ir sumažinta administracinė našta įmonėms, prekiaujančioms energetikos finansų rinkose (vienkartinis ataskaitų teikimas). Konsultacijos apims įvairius reguliavimo struktūros aspektus ⁶⁹ , bendrą energetikos ir finansų reguliavimo institucijų priežiūros metodą ir bendros suderintos visų atitinkamų rinkos duomenų bazės, kuri būtų visiškai prieinama visoms reguliavimo institucijoms, sukūrimą. Taip bus klausiama apie tam tikrus neatidėliotinų sandorių rinkų veikimo aspektus, kaip antai reikalavimų, panašių į finansinių taisyklių sąvado reikalavimus, taikymą neatidėliotinų sandorių dėl energijos biržoms.

⁶⁸ [Decarbonising for competitiveness: four ways to reduce European energy prices](#); Bruegel, December 2024.

Pažymėtina, kad JAV vyksta reikšminga gamtinių dujų gavyba šalies viduje ir todėl galima tikėtis, kad didmeninės dujų kainos JAV būtų iš dalies mažesnės nei ES.

⁶⁹ Tai apima išimties papildomai veiklai taikymą reglamentuojančius parametrus, taisykles dėl sistemos išjungiklių ir pozicijos ribų, prekybos vietoms ir rinkos dalyviams taikomus reikalavimus, taip pat tam tikrus neatidėliotinų sandorių rinkų veikimo aspektus (pvz., reikalavimų, panašių į finansinių taisyklių sąvado reikalavimus, taikymą neatidėliotinų sandorių dėl energijos biržoms).

Kada?	Dujų rinkos darbo grupė užbaigs darbą iki 2025 m. IV ketvirčio.
Poveikis	Dujų importo sutarčių raida nuo indeksavimo pagal naftą iki dujų rinkos vidaus kainodaros per praėjusį dešimtmetį ES jau padėjo sutaupyti apie 67 mlrd. EUR ⁷⁰ . ES dujų rinkos integracija duoda gryniosios naudos: vyksta kainų konvergencija ir didėja skaidrumas ⁷¹ . Dujų rinkos darbo grupė daugiausia dėmesio skirs tam, kad dujų rinkos veiktų sklandžiai ir kad jose kainos formuotųsi pagal rinkos principus.

Kai įmanoma, reikėtų ištirti alternatyvas gamtinių dujų importui, visų pirma elektrifikavimą arba biodujų ir biometano gamybos skatinimą pagal planą „REPowerEU“. Paklausos telkimas ir bendras pirkimas gali turėti didelę reikšmę spartinant energijos išteklių ir medžiagų, reikalingų švarios energijos gamybai, rinkos kūrimą. Sutelkdami savo paklausą ir priimdami bendro pirkimo strategijas pagal ES konkurencijos taisykles, ES pirkėjai gali naudotis savo kolektyvine ekonomine jėga, sustiprinti savo derybinę poziciją ir derėtis su tiekėjais dėl geresnių sąlygų. Prie tokio požiūrio perėjo ir Japonija, vykdanči ilgalaikę politiką, pagal kurią remiamos investicijos į eksporto infrastruktūrą šalyse, gaminančiose suskystintas gamtines dujas (SGD). ES bendrą perkamąją galią reikėtų pasitelkti tiriant galimybę sudaryti ilgesnio laikotarpio sutartinius susitarimus, kad kainos taptų stabilesnės, pavyzdžiui, užtikrinant dujų skystinimo teises arba pasirinkimo pirkti galimybes. Atsižvelgiant į ES konkurencingumą, geopolitinius aspektus ir klimato srities tikslus, ES ir (arba) valstybės narės taip pat galėtų kartu su ES importuotojais tiesiogiai investuoti į eksporto infrastruktūrą užsienyje, teikdamos lengvatines paskolas privatiems investuotojams.

Be to, geresnis valstybių narių veiksmų koordinavimas ir lankstesnės dujų saugyklų pildymo trajektorijos, Komisijai remiant, gali padėti sumažinti įtampą sistemoje ir išvengti su dujų saugyklų pripildymu susijusių rinkos iškraipymų, remiant pakartotinį pripildymą geresnėmis pirkimo sąlygomis ir tiekimo saugumą.

Kas?	ES perkamosios galios panaudojimas siekiant gamtinių dujų importo geresnėmis sąlygomis
Kaip?	Komisija: - nedelsdama kreipsis į patikimus SGD tiekėjus siekdama, kad būtų nustatytas papildomas kaštų atžvilgiu konkurencingas importas iš esamų ir būsimų SGD eksporto projektų; - pasiūlys, be kita ko, ES įmonėms telkti paklausą sudarant sutartis dėl žaliavų perdirbimo SGD gamybose visame pasaulyje ir SGD tiekimo galimybių pasirinkimo sandorius su patikimais SGD gamintojais; - tirs galimybes, apimančias ne vien paklausos telkimą, ir atsižvelgs į kitus metodus (pvz., Japonijos modelį).
Kada?	2025 m. I–II ketvirčiais.
Poveikis	Geresnės galimybės ES pirkėjams užtikrinti pakankamo SGD kiekio tiekimą pagal ilgalaikes sutartis gali apsaugoti nuo kainų nepastovumo ir suteikti galimybę mokėti mažesnes kainas, priartinant kainas ES prie kainų pasaulinėje rinkoje. ES pirkėjų apsauga nuo iškastinio kuro kainų nepastovumo gali lemti reikšmingą mažmeninių kainų sumažėjimą trumpuoju laikotarpiu .

⁷⁰ [Despite short-term pain, the EU's liberalised gas markets have brought long-term financial gains](#); IEA, 2021.

⁷¹ [European natural gas markets: taking stock and looking forward](#); Chyong, March 2019.

4 veiksmas. Energijos vartojimo efektyvumas – energijos sutaupymas

Energijos vartojimo efektyvumas yra svarbus veiksnys, prisidedantis prie energijos įperkamojo pramonėje ir namų ūkiuose ir pramonės konkurencingumo. Jis riboja didelių ir nepastovių energijos kainų poveikį vartotojų sąskaitoms. Energijos vartojimas ES pramonėje nuo 2000 m. sumažėjo apie 20 proc., nors pramonės produkcija tuo pat metu padidėjo. Siekiant įveikti ES kylančius iššūkius reikia naudotis energijos vartojimo efektyvumo didinimo sprendimais. Energijos vartojimo efektyvumo paslaugų bendrosios rinkos skatinimas padės europiečiams naudotis paslaugomis, galinčiomis jiems padėti optimaliomis sąnaudomis sumažinti sąskaitas už energiją (ypač kai išankstinės išlaidos yra didelės)⁷². Sustiprinta energijos vartojimo efektyvumo paslaugų teikėjų rinka gali padėti daugiau įmonių gauti rekomendacijų dėl efektyvių sprendimų, pavyzdžiui, dėl jų pramoninių procesų šilumos pakartotinio panaudojimo.

Kas?	Europinio masto energijos vartojimo efektyvumo rinka
Kaip?	Komisija per Europos energijos vartojimo efektyvumo finansavimo koaliciją pagerins kapitalo prieinamumą ir finansinėmis paskatomis rems rinkos dalyvius, teikiančius energijos vartojimo efektyvumo didinimo sprendimus įmonėms. Komisija tirs galimybes toliau remti EIB grupės programą dėl MVĮ energijos vartojimo efektyvumo, kurios tikslas – didinti Europos MVĮ konkurencingumą, skatinant diegti energiška efektyvius ir atsinaujinančiais energijos ištekliais pagrįstus sprendimus ir stiprinant atsparumą klimato kaitai. Bendradarbiaudama su EIB grupe Komisija ištirs galimybes sukurti ES garantijų sistemą, kurios tikslas būtų padvigubinti energijos vartojimo efektyvumo paslaugų teikimo mastą. Numatoma 2026 m. įgyvendinti bandomąjį projektą, galbūt pagal programos „InvestEU“ finansavimo derinimo operaciją kartu su programos LIFE Perėjimo prie švarios energijos paprograme techninės pagalbos tikslais. Tam reikės papildomų programos „InvestEU“ išteklių, kurie būtų gauti optimizuojant naudojimąsi ES garantija, šiuo metu prieinama pagal įvairius ES įgaliojimus, įskaitant ankstesnio programavimo laikotarpio įgaliojimus.
Kada?	Pirmasis garantijų sistemos projektas – 2025 m. IV ketvirtį. Partnerystės pradžia – 2025 m. III ketvirtį. Energijos taupymo sertifikavimo sistemos ES masto rinkos įvertinimas – iki 2025 m. IV ketvirčio.
Poveikis	Bus padidinta energiją taupančių produktų finansavimo sprendimų pasiūla. Tai bus daroma naudojantis energetinių paslaugų bendrovių (ESCO)⁷³ paslaugomis, siekiant padvigubinti ESCO rinką iki 4–6 mlrd. EUR per metus: taip vartotojai galbūt galėtų sutaupyti 25–30 proc. lėšų pastatų renovacijos atveju ir iki 70–80 proc. lėšų⁷⁴ viešajam apšvietimui ir sumažėtų sąskaitos už energiją.

Antra, **naudojant energiją taupančius produktus iškart sumažėja sąskaitos už energiją**. Deja, daugybė reikalavimų neatitinkančių produktų, importuojamų iš ES nepriklausančių šalių, kenkia ES tiekėjų konkurencingumui ir mažina naudą piliečiams ir įmonėms.

⁷² ES finansavimas energijos vartojimo efektyvumo priemonėms būsto, įmonių ir viešosios infrastruktūros srityse Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir sanglaudos politikos lėšomis (asignavimai pagal dabartinę DFP) sudaro 4,9 mlrd. EUR pažangiosioms energetikos sistemoms, 8,9 mlrd. EUR – atsinaujinančiųjų išteklių energijai ir 21,8 mlrd. EUR – energetikai.

⁷³ Energetinių paslaugų bendrovė (ESCO) – organizacija, teikianti energetines paslaugas, be kita ko, įgyvendinanti energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektus ar atsinaujinančiųjų išteklių energetikos projektus, dažnai iki visiško užbaigimo.

⁷⁴ [Energy Performance Contracting in the EU – 2020-2021](#); JRC, 2021.

Kas?	Galimybių vartotojams naudoti efektyvesnius ilgesnės naudojimo trukmės prietaisus ir gaminius suteikimas
Kaip?	Valstybės narės, nacionalinės rinkos priežiūros institucijos ir muitinės turėtų stiprinti nacionalinę rinkos priežiūrą ir reikalavimų vykdymo užtikrinimą , be kita ko, muitinėse ir elektroninėse prekyvietėse. ES pagal E. prekybos komunikatą remia jų veiksmus ir tolesnį bendravimą su elektroninėmis prekyvietėmis. Komisija atnaujins ES energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo ir ekologinio projektavimo taisykles , skelbs geriausios praktikos pavyzdžius, tobulins IT priemones ⁷⁵ ir palengvins veiklos vykdytojams reikalavimų laikymąsi teikdama aiškesnę informaciją bei gaires. Valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę taikyti paskatas vartotojams, kad šie seną buitinę techniką pakeistų energijos vartojimo atžvilgiu efektyviomis alternatyvomis.
Kada?	Iškart
Poveikis	Įvertinta, kad dėl ES bendrosios rinkos taisyklių, taikomų energiją taupantiems prietaisams ir gaminiams, mokėjimai pagal sąskaitas už energiją 2023 m. sumažinti apie 120 mlrd. EUR , taip pat įvertinta, kad 2030 m. taip pavyks sutaupyti apie 162 mlrd. EUR lėšų ⁷⁶ . Tačiau dėl reikalavimų neatitinkančių gaminių pardavimo kiekvienais metais vis dar netenkama apie 10 proc. (t. y. prarandama daugiau kaip 10 mlrd. EUR) ⁷⁷ .

II ramstis. Energetikos sąjungos sukūrimas

Nepaisant mūsų pasiektos sėkmės kuriant glaudžiais ryšiais susaistytą energijos rinką, tikros energetikos sąjungos kūrimo darbas tebevyksta. ES augant energijos kaštams, kurie tampa našta namų ūkiams ir kliudo pramonės konkurencingumui (tai turi ypač didelį poveikį intensyviai energiją vartojantiems sektoriams), akivaizdu, kad reikia pereiti prie permainas skatinančio požiūrio. Todėl turime toliau dirbti kurdami ilgesniam laikotarpiui skirtas, struktūrines priemones, kuriomis būtų gauta mums reikalingos švaresnės ir pigesnės energijos ir kuriomis pasiektume tikrą energetikos sąjungą, be kita ko, daugiau investuodami į švarios energetikos sprendimų mokslinius tyrimus ir inovacijas. ES turi daryti pažangą siekdama elektrifikacijos ir visiškai integruotos bendrosios energijos rinkos, pasiekdama tinklų sujungimo tikslus ir naudodamasi valstybių narių tarpusavio papildomumu, kad būtų sukurta tikra visiems naudinga energetikos sąjunga.

Šis veiksmų planas yra pirmasis žingsnis siekiant glaudesnių jungčių ir didesnės integracijos. Todėl ateinančiais mėnesiais Komisija pradės kelias iniciatyvas, kuriomis bus siekiama stiprinti energetikos sąjungos valdymą, diegti švarią energetiką, stiprinti mūsų energijos tiekimo saugumą ir mažinti piliečių ir įmonių sąskaitas už energiją.

5 veiksmas. Energetikos sąjungos sukūrimas

Remiantis plano „REPowerEU“, kuriuo paskatinta švarios energijos gamyba ir pajvairinti energijos tiekimo šaltiniai, sėkme, šie tikslai bus toliau remiami pagal naują **elektrifikavimo veiksmų planą** (2026 m. I ketv.) ir **šilumos ir vėsumos tiekimo strategiją** (2026 m. I ketv.). Didelio užmojo energetikos sistemos **elektrifikavimas** ir švarios energijos gamybos išteklių

⁷⁵ <https://eprel.ec.europa.eu/screen/home>; <https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/market-surveillance>.

⁷⁶ *Ecodesign Impact Accounting Status Report 2024*, <https://circabc.europa.eu/ui/group/418195ae-4919-45fa-a959-3b695c9aab28/library/b29b3be3-8085-4e2f-8095-74ad98d9166c/details>, 2 lentelė ir 2 paveikslas.

⁷⁷ Komisijos [komunikatas „2022–2024 m. ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo darbo planas“](#) (2022/C 182/01).

plėtra **padidins energijos vartojimo efektyvumą visame energetikos sektoriuje, padės dekarbonizuoti** pramonės, susisiekimo, šilumos ir vėsumos tiekimo **sektorių ir remšvarios ir vidaus išteklių pagrįstos energijos gamybos diegimą**. Iki 2030 m. šiomis iniciatyvomis bus sumažinta mūsų priklausomybė nuo iškastinio kuro ir galbūt pavyks sutaupyti milijardus eurų kiekvienais metais. Pramonės elektrifikavimui skirti mokesčių kreditai gali skatinti elektrifikavimą ir padėti ES pramonei tapti konkurencingesnei, remdami tokios įrangos įperkumą, didindami jos pardavimus ir skatindami vartotojus ją rinktis.

Skaitmenizacija yra dar vienas būdas vartotojams sutaupyti, tačiau ji gali būti ir pažeidžiamumą didinantis veiksnys. 2026 m. Komisija priims **energetikos sektoriui skirtas strategines skaitmenizacijos ir dirbtinio intelekto (DI) veiksmų gaires**, kad būtų paspartintas Europos DI sprendimų diegimas tokiose srityse kaip elektros tinklo optimizavimas, energijos vartojimo pastatuose ir pramonėje efektyvumas ir paklausos lankstumas. Be to, ji skatins DI grindžiamus mokslinius tyrimus ir inovacijas: startuoliams bus padedama užmegzti ryšius su energetikos įmonėmis, o kartu bus užtikrinamos patikimos apsaugos priemonės kibernetinio saugumo, duomenų privatumo ir saugos tikslais. Komisija taip pat **tirs didėjančią energijos vartojimą duomenų centruose**^{78, 79} ir skatins tvarią jų integraciją į energetikos sistemą. Dėl duomenų centrų gali padidėti spaudimas energetikos sistemai ir didėti energijos kainos, ypač atsižvelgiant į duomenų centrų pajėgumą nukonkuruoti kitus energijos vartotojus siekiant gauti energijos.

Tuo pat metu ES **strateginis energetikos technologijų planas** (SET planas) padeda spręsti dabartinio ES švariai energijai ir elektrifikavimui skirtų mokslinių tyrimų ir inovacijų portfelių suskaidymo problemą. Vis dar reikia stiprinti pastangas pasiekti tikslą, kad tam skiriamos ES viešosios ir privačiosios išlaidos pasiektų 3 proc. BVP^{80, 81}. Komisija skatins inovacijas, visų pirma koordinuodama veiksmus su valstybėmis narėmis per SET plano iniciatyvinę grupę, įsteigtą Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktu⁸². Be to, siekiant remti branduolių sintezę kaip novatorišką, dekarbonizuotą ateities energijos išteklių, bus pasiūlyta **branduolių sintezės strategija**, apimanti viešojo ir privatačio sektorių partnerystės sukūrimą siekiant paspartinti komercializaciją.

Kad ES pasiektų savo energetikos ir klimato srities tikslus, jai reikia 2021–2030 m. laikotarpiu skirti daugiau kaip 570 mlrd. EUR per metus, o 2031–2040 m. laikotarpiu – 690 mlrd. EUR per metus investicijoms į atsinaujinančiųjų išteklių energetiką, įskaitant saulės, vėjo ir biomasės energiją, energijos vartojimo efektyvumą ir elektros tinklų pralaidumą. Komisija taip pat įvertins investicijų į branduolinę energetiką poreikius⁸³ ir skatins investicijas į naujos kartos švarios energijos technologijas, kaip antai branduolių sintezę, patobulintas geotermines sistemas ir kietakūnes baterijas, taip pat į esamus pajėgumus, kaip antai modernizavimo tikslais. Nors didžiąją investicijų dalį turi sudaryti privatus kapitalas, viešasis finansavimas turi būti teikiamas tikslingiau, kad mažinant strateginių projektų riziką (visų pirma garantijomis ir nuosavo kapitalo priemonėmis) būtų pritraukti privačių investicijų. Komisija spręs investicijų trūkumo problemą ir telks privatųjį

⁷⁸ Skaitmeninei infrastruktūrai tenka apie 3,5 proc. ES suvartojamos elektros energijos ir apie 70 proc. jos suvartojama duomenų centruose. [Energy consumption in data centres and broadband communication networks in the EU](#); JRC, 2024.

⁷⁹ [Why European data centres are set for major growth](#); Morgan Stanley & Co., July 2024.

⁸⁰ [2023 m. kovo 23 d. Europos Vadovų Tarybos išvados \(EUCO 4/23\)](#).

⁸¹ Komisijos komunikatas dėl [persvarstyto Strateginio energetikos technologijų \(SET\) plano \(COM\(2023\) 634 final\)](#).

⁸² [Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akto reglamentas](#) (ES) 2024/1735.

⁸³ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/green.html?lang=lt

kapitalą energetikos pertvarkai pagal **investicijų į švarią energiją strategiją**, taip pat pateiks **atnaujintą Branduolinę informacinę programą (PINC)**.

Visų pirma, siekiant baigti kurti tikrą energetikos sąjungą, reikalinga **visiškai integruota energijos rinka su darnia valdymo sistema**, kurioje būtų suderinti nacionaliniai ir ES lygmens tikslai ir būtų užtikrinta, kad tarpvalstybinės ir ES reikšmės sprendimai būtų priimami reikiamu lygmeniu. Šiuo tikslu Komisija iki 2026 m. pradžios paskelbs **Baltąją knygą dėl glaudesnės elektros energijos rinkos integracijos**.

Be to, **nacionaliniai energetikos ir klimato srities veiksmų planai (NEKSVP)** turi būti paversti strateginių investicijų planais, kuriais būtų skatinamas investicijų nuspėjamumas, vartotojų pasitikėjimas, inovacijos ir švarių technologijų rinkos augimas. Komisija pasiūlys peržiūrėti Valdymo reglamentą, kad būtų supaprastintas, sustiprintas ir modernizuotas **energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymas**⁸⁴ siekiant, kad Europa pasirengtų gyvendinti laikotarpio po 2030 m. energetikos ir klimato politikos strategiją. Be to, tam tikrą vaidmenį remiant švarių technologijų gamybą galėtų atlikti tokios regioninės iniciatyvos kaip Viduržemio jūros regiono šalių bendradarbiavimo energetikos ir švarių technologijų srityse iniciatyva.

Energijos kainos valstybėse narėse gali būti labai skirtingos. Siekdama gerinti koordinavimą visoje energetikos sąjungoje ir sustiprinti elektros energijos sistemos valdymą Komisija sudarys **energetikos sąjungos darbo grupę**. Ši specialios paskirties darbo grupė, kurią sudarys Komisijos, atitinkamų ES įstaigų, valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų aukšto lygio atstovai, pagal poreikį nagrinės ir nustatys techninius ar reguliavimo pakeitimus ir reguliariai teiks ataskaitas Komisijos pirmininkui, Europos Vadovų Tarybai, Energetikos tarybai ir Europos Parlamentui.

Siekdama remti šį darbą Komisija **daugiau dėmesio skirs vertinimui, kaip atitinkamos iniciatyvos paveikia energijos įperkumą namų ūkiams ir įmonėms**. Į atitinkamų analizių (kurias atliekant, kai tik įmanoma, dalyvaus išorės ekspertai) rezultatus bus tinkamai atsižvelgta rengiant naujų teisėkūros iniciatyvų poveikio vertinimus ir peržiūrint esamus teisės aktus. Taip bus papildyta informacija apie Komisijos iniciatyvų poveikį, kurią ji reguliariai skelbia įvairiose ataskaitose, kaip antai energetikos sąjungos būklės ataskaitoje⁸⁵ ir energijos kainų ir kaštų ataskaitose⁸⁶.

Kas?	Baigta kurti energetikos sąjunga
Kaip?	Komisija: - sudarys energetikos sąjungos darbo grupę; - paskelbs Baltąją knygą dėl glaudesnės elektros energijos rinkos integracijos; - peržiūrės Energetikos sąjungos valdymo reglamentą; - pristatys investicijų į švarią energiją strategiją, atnaujintą Branduolinę informacinę programą (PINC) ir branduolių sintezės strategiją; - pateiks elektrifikavimo veiksmų planą, energetikos sektoriui skirtas strategines skaitmenizacijos ir dirbtinio intelekto veiksmų gaires ir šilumos ir vėsumos tiekimo strategiją.

⁸⁴ [Energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo reglamentas](#) (ES) 2018/1999.

⁸⁵ Pavyzdžiui, *2024 m. energetikos sąjungos būklės ataskaita* (COM(2024) 404 final).

⁸⁶ [Energijos kainos ir sąnaudos Europoje – Europos Komisija](#).

Kada?	2025 m.: energetikos sąjungos darbo grupė, investicijų į švarią energiją strategija ir Branduolinė informacinė programa. Iki 2027 m. vidurio – kitos iniciatyvos.
Poveikis	Glaudesnė elektros energijos rinkos integracija pradedant dialogą dėl būsimos rinkos raidos ir sudarant energetikos sąjungos darbo grupę. Bus užkirstas kelias staigiam sistemos sąnaudų padidėjimui iki 103 mlrd. EUR iki 2040 m., kuris įvyktų, jei nebūtų imtasi veiksmų⁸⁷. Bus skatinamos investicijos ir mažinamos sąnaudos mažinant su kapitalu susijusią riziką (potencialią investavimo riziką), mažinant planavimo ir ataskaitų teikimo administracinę naštą ir geriau koordinuojant valstybių narių politikos formavimą, užtikrinant tikrumą dėl investicijų iki 2040 m., kad NEKSVP virstų tikrais investicijų planais. Elektrifikavimas bus paspartintas 40 proc. iki 2030 m.⁸⁸, naudojantis šilumos gamybos, transporto ir vandenilio sektorių elektrifikavimo teikiamu lankstumu, kuris metines energetikos sistemos sąnaudas gali sumažinti 32 mlrd. EUR iki 2030 m.⁸⁹ Vien elektrinių transporto priemonių dvikrypčiu įkrovimu galima sutaupyti 9,7 mlrd. EUR⁹⁰. Šilumos ir vėsumos tiekimo efektyvumo didinimas plečiant šilumos regeneravimo, pakartotinio naudojimo ir šilumos siurblių diegimo mastą. Plėtojant atliekinės šilumos panaudojimą pramoniniuose procesuose ir teikiant energetines paslaugas galima padidinti sistemos efektyvumą ir sumažinti sąnaudas. Platesnis šilumos siurblių naudojimas ir didesnis energijos vartojimo namų ūkiuose efektyvumas iki 2030 m. galėtų sumažinti iškastinio kuro importo išlaidas 60 mlrd. EUR, o kartu sumažėtų kitų energijos nešiklių paklausos spaudimas ir būtų stabilizuotos kainos. Naudojimasis skaitmenizacija, kad sumažėtų elektros energijos sektoriaus sąnaudos⁹¹, didinant efektyvumą: įvertinta, kad būtų sutaupyta 5 proc. lėšų eksploatavimo ir techninės priežiūros srityje, 5 proc. elektros energijos produkcijos ir būtų 5 proc. sumažinti tinklo nuostoliai⁹².

III ramstis. Investicijų pritraukimas ir įgyvendinimo užtikrinimas

Norint sukurti tikrą energetikos sąjungą, kurios pagrindą sudarytų vietoje pasigaminama švari ir įperkama energija, prieinama visiems Europos vartotojams, reikia daug į tai investuoti per ateinančią dešimtmetį ir užtikrinti tvirtą valdymą. Siekiant greitai bendromis jėgomis įgyvendinti šį veiksmų planą, būtinas tvirtas politinis vadovavimas bei įsipareigojimas ir įtraukus visų energijos vertės grandinės subjektų dalyvavimas.

⁸⁷ [Redispatch and Congestion Management](#); Joint Research Centre, May 2024.

⁸⁸ 2024 m. duomenimis, elektros energija sudaro apie 23 proc. galutinės energijos suvartojimo Europos Sąjungoje. 32–33 proc. sumažinimas iki 2030 m. nustatytas remiantis energetikos sistemos modeliavimu naudojant PRIMES ir POTEnCIA modelius. Intervalui nustatyti naudojami galutinės energijos suvartojimo duomenys atitinka Eurostato apibrėžtis (*nrg_ind_fecf*), t. y. apima pramonę, transportą, namų ūkius, paslaugas, žemės ūkį ir aplinkos šilumą iš šilumos siurblių, tačiau neapima tarptautinės aviacijos ir jūrinių bunkerų.

⁸⁹ [Mission Solar 2040: Europe's Flexibility Revolution](#); SolarPower Europe, June 2024.

⁹⁰ [Potential of a full EV-power-system-integration in Europe](#); T&E conducted by Fraunhofer ISE & ISI, October 2024.

⁹¹ [Implications of digitalisation on future electricity market design](#); Oxford Institute for Energy Studies, April 2023.

⁹² [Strategic analysis and development plan design on digital transformation in the energy industry](#); Liu & Lu, 2021.

6 veiksmas. Trišalės sutarties dėl įperkamos energijos Europos pramonei sudarymas

Didėjant netikrumui rinkoje, projektų rengėjams gali kilti didelių iššūkių ir dėl to investicijos gali būti atidedamos arba gali būti atsisakoma ketinimų investuoti. Siekdamas su tuo kovoti, vyriausybės, energijos gamintojai ir energiją vartojantys pramonės sektoriai gali kartu sukurti investicijoms palankią aplinką, reikalingą tvariai įperkamos energijos sistemai ir konkurencingam pramonės sektoriui, kartu užtikrindami kokybiškų darbo vietų išsaugojimą ir kūrimą, kaip pabrėžiama Antverpeno deklaracijoje.

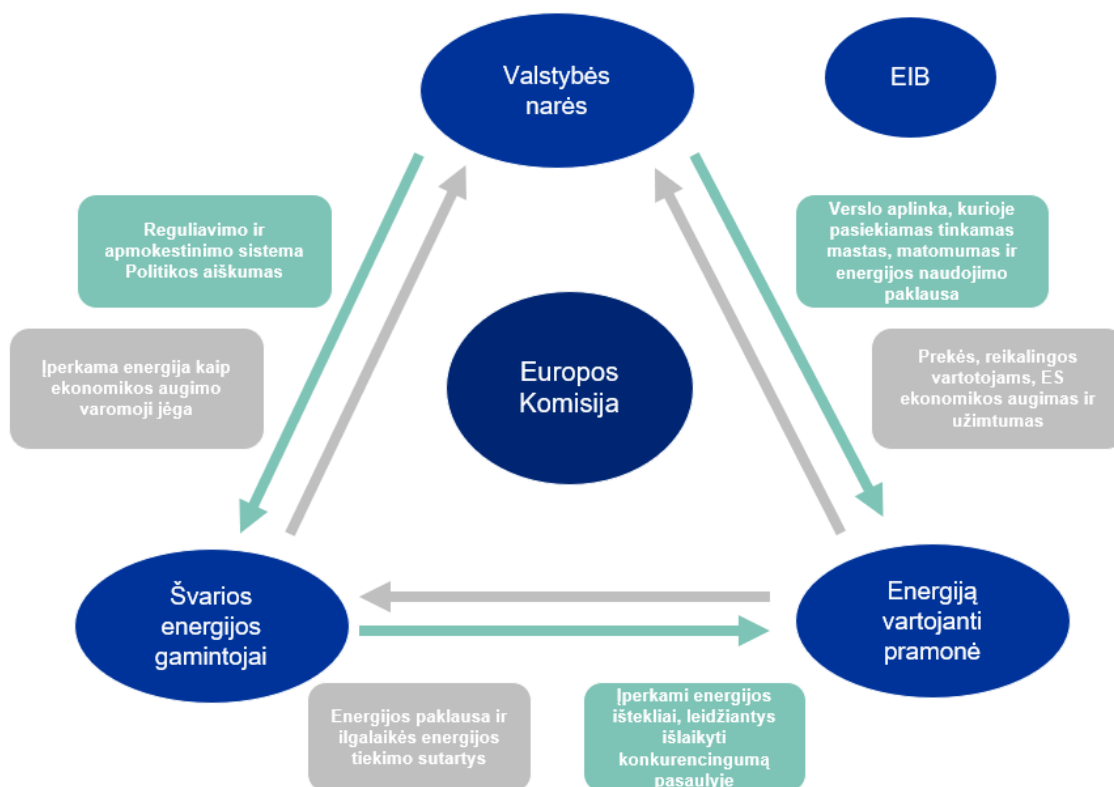
- ❖ **Švarios energijos gamintojams reikia pakankamo masto paklausos ir tikrumo dėl paklausos**, kad būtų užtikrintas ilgalaikis planavimas, kuris padeda mažinti riziką investuotojams ir projektų sąnaudas. Šis tikrumas būtų naudingas ir **gamintojams tiekimo grandinėje**, pavyzdžiui, elektros tinklo projektams skirtų pastočių ar kabelių gamintojams, nes jie galėtų investuoti į naujus gamybos pajėgumus Europoje ir siūlyti mažesnes kainas. Taip, pavyzdžiui, didelio masto saulės energijos ar jūros vėjo energijos projektų plėtotojai galėtų užsitikrinti tvirtas tiekimo grandines ir pirkti mažesnėmis sąnaudomis.
- ❖ **Energiją vartojančiai pramonei**, visų pirma **energijai imliai pramonei, reikia tikrumo dėl energijos tiekimo ir kainų**, kad galėtų planuoti savo gamybą ir priimti investavimo sprendimus, nuo kurių priklausys tos pramonės transformacija. Pavyzdžiui, plieno pramonei reikia ilgalaikio tikrumo dėl elektros energijos tiekimo ir kainų, kad galėtų investuoti į gamybos procesų elektrifikavimą. Savo ruožtu energijai imli pramonė, sudarydama ilgalaikės sutartis, gali suteikti energijos gamintojams tikrumo, kad pirks iš jų energiją.
- ❖ **ES ir valstybių narių valdžia gali sumažinti riziką stabiliomis reguliavimo sistemomis ir priemonėmis, kuriomis būtų sudaromos investicijoms palankios sąlygos**. Užtikrinant šį **nuspėjamumą** projektų rengėjams ir tiekimo grandinėms, mažėja investicijų rizika ir įmonių bei namų ūkių išlaidos. Tai būtų galima padaryti, pavyzdžiui, **įsipareigojant laikytis ilgesniam laikotarpiui sudaryto, patikimo ir detalaus švarios energetikos projektų aukcionų tvarkaraščio** ir taikant **palankius konkursų modelius**, atspindinčius Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akte nustatytus **atsparumo, saugumo ir tvarumo principus**.

Šiuo atžvilgiu iš vėjo energetikos chartijos⁹³ ir saulės energetikos chartijos⁹⁴ įgyta patirtis parodė, kad, kai instituciniai ir ekonominiai subjektai sutelktomis jėgomis ryžtingai padeda kurti konkurencingą vertės grandinę pagrindiniuose prie švarios energijos pereinančiuose sektoriuose, gaunama pridėtinė vertė.

Remiantis šia patirtimi, **šie įsipareigojimai gali būti sujungti į platesnę trišalę sutartį dėl įperkamos energijos**, kuriančią investicinę aplinką, palankią ekonomiškai efektyviai energijos gamybai, patikimam energijos tiekimui ir ilgalaikiam ekonomikos augimui visų suinteresuotųjų subjektų labui.

⁹³ [Europos vėjo energetikos chartija.](#)

⁹⁴ [Europos saulės energetikos chartija.](#)

4 diagrama. Trišalė sutartis dėl įperkamos energijos Europos pramonei

Kas?	Trišalė viešojo sektoriaus, įskaitant finansų įstaigas, švarios energetikos plėtotojų ir energiją vartojančios pramonės sutartis dėl įperkamos energijos .
Kaip?	Plataus masto trišale sutartimi bus: - pasiektas nuspėjamumas ir veiklos masto padidinimas energijos gamintojams (jie turės užtikrintą išsipareigojusį savo produkcijos pirkėją) ir energijos pirkėjams, kurie gali gauti naudos iš stabilaus įperkamos energijos tiekimo; - remiami šio sektoriaus verslo modeliai: tai bus pasiekta Komisijai, EIB ir valstybės narėms teikiant paramą, sudarančią sąlygas mažinti investicijų riziką ir augti. Ji apimtų sektorines sutartis tam tikruose sektoriuose (pvz., vandenilio, sintetinio kuro, baterijų, jūros vėjo, saulės energijos, elektros tinklų).
Kada?	2025 m.
Poveikis	Didesnis skaidrumas, matomumas ir tikrumas gamintojams ir energiją vartojančiai pramonei, remiant investavimo sprendimus ir mažinant kaštus bei energijos kainas.

IV ramstis. Pasirengimas galimoms energetikos krizėms

Pastarojo meto energetikos krizė, pati sunkiausia iš Europos iki šiol patirtų krizių, išryškino koordinavimo ES lygmeniu svarbą valdant kainų šuolius vidaus rinkoje. Siekiant didinti atsparumą bet kokiai galimai būsimai energetikos krizei, valstybės narėms reikia turėti priemonių, kad galėtų imtis efektyvių veiksmų, ir stiprinti tiekimo saugumo sistemą, atsižvelgiant į pastarojo meto įvykių metu įgytą patirtį.

7 veiksmas. Tiekimo saugumo užtikrinimas, kad būtų išlaikytas kainų stabilumas

Stabilus energijos tiekimas yra itin svarbus siekiant išlaikyti ekonominį atsparumą, užtikrinti nuolatinį įperkamos energijos prieinamumą ir išvengti itin didelio kainų nepastovumo. Energijos tiekimo sutrikimai, kuriuos sukelia geopolitinė įtampa, kibernetiniai išpuoliai, tyčiniai išpuoliai ar ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai, kelia grėsmę energijos įperkamumui. Siekiant didinti ES energetikos sistemos atsparumą ir suvaldyti energijos kainų nepastovumą, reikia naujos reguliavimo sistemos.

Kas?	Kainų stabilumo didinimas taikant energetinio saugumo sistemą, integruojančią patirtį, kurią įgijome per energetikos krizę
Kaip?	Komisija pateiks pasiūlymą dėl teisės akto dėl dabartinės ES energetinio saugumo reguliavimo sistemos peržiūros
Kada?	2026 m. pradžioje
Poveikis	Geresnis energijos išteklių prieinamumas bet kuriuo metu ir geresnis pasirengimas tiekimo nepalankiomis sąlygomis laikotarpiams gali padėti mažinti kainų nepastovumą ir kainas

8 veiksmas. Pasirengimas kainų krizėms

Elektros energijos direktyvoje ir Dujų direktyvoje yra nuostatų, pagal kurias Taryba, gavusi Komisijos pasiūlymą, gali paskelbti kainų krizę, kai yra įvykdytos tam tikros išskirtinės krizės sąlygos. Šiais atvejais esminį vaidmenį švelninant energetikos krizių poveikį atlieka paklausos mažinimas tam tikromis valandomis. Be to, ne krizės metu jau dabar galėtų būti sukurtos ir pradėti veikti **pikinės apkrovos mažinimo schemas, pagal kurias tiekėjai moka vartotojams už tai, kad šie sumažintų vartojimą tam tikromis valandomis**. Kelių valstybių narių patirtis rodo, kad išskirtiniais sistemos įtampos ir didelių kainų laikotarpiais vartotojai sutinka savanoriškai mažinti paklausą.

Kas?	Kainų piko vengimas per energetikos krizes
Kaip?	Komisijos gairės valstybėms narėms dėl sistemų, skirtų pikinei apkrovai mažinti suteikiant atlyginamųjų paskatų vartotojams, kūrimo ir įgyvendinimo . Perdavimo sistemos operatoriai (PSO) turėtų nustatyti ir pradėti taikyti priemonės, skirtas energijos paklausai piko valandomis mažinti ir paklausai atidėti į vėlesnį laiką.
Kada?	Tai vykdoma ir bus naudojama kainų šuolių ar įtampos sistemoje laikotarpiais.
Poveikis	Mažesnės kainos didžiausios energijos paklausos laikotarpiais, kainų nepastovumo mažinimas ir galutinių sąskaitų už energiją dydžio ribojimas.

Antra, tais atvejais, kai **tinklo kliūtys** ar perkrova labai kliudo energijos srautams, glaudus bendradarbiavimas su PSO ir nacionalinėmis reguliavimo institucijomis yra būtinas, kad **tam tikromis aplinkybėmis** (pvz., regioninės kainų krizės, panašios į tą, kuri 2024 m. įvyko Pietryčių Europoje, atveju) būtų **laikiniai padidintas prieinamas tarpvalstybinių energijos perdavimo jungčių pralaidumas**, užtikrinant, kad energija pasiektų labiausiai paveiktas vietas. **Atjungimai techninės priežiūros tikslais turi būti tinkamai koordinuojami** energijos vidaus rinkoje, kad būtų išvengta nepageidaujamo tokių atjungimų poveikio kaimyninėms valstybėms narėms.

Kas?	Didesnis tarpvalstybinis pigios elektros energijos prieinamumas
Kaip?	Darbas su elektros energijos perdavimo sistemos operatoriais ir nacionalinėmis reguliavimo institucijomis siekiant užtikrinti, kad tam tikrais atvejais būtų laikiniai padidintas galimas tarpvalstybinis pralaidumas ir tinkamai koordinuojamas bei

	planuojamas tarpvalstybinio energijos tiekimo atjungimas dėl techninės priežiūros, taigi būtų išvengta elektros energijos srauto ribojimų.
Kada?	Kai reikia, pavyzdžiui, tam tikrų regioninių kainų krizių atveju.
Poveikis	Užtikrinimas, kad esant krizinėms situacijoms tarpvalstybinė prekyba elektros energija būtų kuo labiau padidinta siekiant sušvelninti vietos kainų šuolius atskirose rinkose.

Galiausiai, kadangi apskritai tikimasi, kad gamtinės dujos ateinančiais metais ES tebebus pagrindinis elektros energijos kainas lemiantis išteklius, Komisija yra pasirengusi padėti valstybėms narėms parengti valstybės pagalbos priemones, kad jos galėtų reaguoti į itin didelius kainų šuolius ir išskirtines kainų sąlygas, taigi didelės dujų kainos būtų atsietos nuo elektros energijos kainų, remiantis patikrintais modeliais, taikytiniais ekstremaliosioms situacijoms.

5. IŠVADOS IR TOLESNI VEIKSMAI

Įperkamos energijos veiksmų plane nustatomos aštuonios konkrečios artimiausio laikotarpio priemonės siekiant **sukurti tikrą energetikos sąjungą konkurencingumo, energijos įperkamumo, saugumo ir tvarumo aspektais**. Siekiant įgyvendinti šį permainas skatinantį veiksmų planą bus reikalingas visų subjektų dalyvavimas: i) ES veiklos koordinavimas, naudojantis vertinga Europos Parlamento ir Tarybos parama, siekiant užtikrinti veiksmingą ir pragmatiską teisės aktų sistemą; ii) tvirtas valstybių narių bendradarbiavimas įgyvendinant veiksmus vietoje ir užtikrinant, kad piliečių naudai būtų išnaudotas visas šio plano potencialas; iii) aktyvus suinteresuotųjų subjektų (mūsų pramonės ir įmonių, mūsų darbuotojų, mūsų novatorių ir piliečių) įtraukimas; iv) dalyvavimas aukščiausiu politiniu lygmeniu per energetikos sąjungos darbo grupę.

Komisija **įgyvendins** šį veiksmų planą, **stebės** jo įgyvendinimo pažangą ir apie ją **praneš** būsimose **energetikos sąjungos būklės ataskaitose**. Komisija reguliariai informuos Europos Parlamentą ir Energetikos tarybą apie pažangą ir aptars poveikį.

Iššūkiai, su kuriais susiduriame, yra dideli, tačiau taip pat turime didelių stiprybių. Kartu sukūrėme atsparius tinklus ir labiausiai integruotą energijos tinklą pasaulyje. Sukūrėme tvirtą gamybos bazę, aukštos kvalifikacijos darbo jėgą, pažangias technologijas ir tvirtą reguliavimo sistemą. Esame ryžtingi ir stengiamės toliau siekti dekarbonizacijos, atsiedami savo ekonomikos augimą nuo CO₂ išmetimo ir rodydami lyderystę pasaulinėje energetikos pertvarkoje. **Šios stiprybės suteikia galimybę įveikti iššūkius, su kuriais šiuo metu susiduria Europa.**

Priežastys, dėl kurių siekiame įveikti šiuos iššūkius, yra aiškios. Energija yra mūsų ekonomikos ir mūsų visuomenės pamatas. Ji sudaro nedidelę mūsų BVP išlaidų dalį^{95,96}, tačiau yra visos mūsų ekonomikos varomoji jėga. Ji varo traukinius, kuriais keliaujame, šildo namus, kuriuose gyvename, ir suka mašinas, kuriomis gaminami mūsų kasdien naudojami produktai. Ji taip pat yra vienas iš ES pamatų nuo tada, kai anglis ir plienas buvo Europos

⁹⁵ ES šalių valdžios išlaidos energijai sudaro tik 1,1 proc. mūsų BVP išlaidų

(https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_economic_affairs&action=statexp-seat&lang=lt).

⁹⁶ Vidutiniškai 2000–2021 m. bendras iškastinio kuro importas sudarė apie 20 proc. viso prekių importo, o tai prilygsta 2,8 proc. ES BVP (Eurostato prekybos duomenimis pagal KN 27 kodą). [Impact Assessment report accompanying the Commission Communication on Europe's 2040 climate target](#) (SWD(2024) 63 final, 3/5 dalis).

atstatymo ramsčiai, – nuo to laiko ji padėjo augti mūsų ekonomikai ir gerino kasdienį europiečių gyvenimą.

Energijos gamyba ir mūsų energijos rinkų integravimas visada buvo itin svarbūs **Europos vienybei**. Nuo Europos anglių ir plieno bendrijos iki energetikos sąjungos sukūrimo energija yra **labai svarbi mūsų ekonominiam stabilumui** ir yra **ES integracijos varomoji jėga**. Šis **Įperkamos energijos veiksmų planas**, kuris grindžiamas **konkurencingumo kelrodžiu** ir remia **švarios pramonės kursą**, suteiks mums galimybę naudotis savo pranašumais; mes galėsime atskleisti **tikrąją savo energetikos sąjungos vertę** ir dar kartą patvirtinti ES įsipareigojimą vykdyti įtraukią energetikos pertvarką, kurioje **nuošalyje nebūtų paliktas nė vienas asmuo ar bendruomenė**.

I PRIEDAS. VEIKSMŲ IR TERMINŲ SANTRAUKA

Kas bus daroma?	Kada?	Kas tai darys?
I ramstis. Energijos sąnaudų mažinimas		
1 veiksmas. Sąskaitų už elektros energiją mažinimas siekiant įperkamumo vartotojams		
Efektyvesni tinklo mokesčiai siekiant mažinti energetikos sistemos sąnaudas	2025 m. II ketv.	Europos Komisija (EK), valstybės narės (VN), nacionalinės reguliavimo institucijos (NRI)
Mažesnis elektros energijos apmokestinimas ir su energija nesusijusių sąnaudų dalių pašalinimas iš sąskaitų	Nuo priėmimo 2025 m. IV ketv. (Rek.)	VN su EK parama
Sąlygų rinktis pigesnius energijos tiekėjus sudarymas vartotojams, kartu mažinant energijos nepriteklių	2025 m. III ketv.	EK, VN, NRI
2 veiksmas. Elektros energijos tiekimo sąnaudų sumažinimas		
Sąskaitų už mažmeninį elektros energijos pardavimą atsiejimas nuo didelių ir nepastovių dujų kainų	2025 m. II ketv. (EIB) ir 2025 m. IV ketv. (gairės dėl sutarčių dėl kainų skirtumo)	EK, EIB, VN
Leidimo išdavimo trukmės sutrumpinimas siekiant paspartinti energetikos pertvarką	Nuo priėmimo ir visus 2025–2026 m.	EK, VN, nacionalinės kompetentingos institucijos
Elektros tinklų plėtros, modernizavimo ir skaitmenizavimo paspartinimas	2026 m. I ketv.	EK, VN, perdavimo sistemų operatoriai (PSO)
Sistemos lankstumo didinimas diegiant energijos kaupimą ir paklausos atsaką	Nuo priėmimo 2025 m. II ketv. (valstybės	EK, VN

	pagalbos sist.) 2026 m. I ketv. (naujos taisyklės dėl paklausos atsako)	
Gairės kaip skatinti atlyginti už lankstumą pagal mažmeninio energijos tiekimo sutartis	2025 m. IV ketv.	EK, VN
3 veiksmas. Dujų rinkų gerinimas siekiant sąžiningų energijos kainų		
Sąžiningos konkurencijos dujų rinkose užtikrinimas	2025 m. IV ketv.	EK, VN, ACER, ESMA, NRI
ES perkamosios galios panaudojimas siekiant gamtinių dujų importo geresnėmis sąlygomis	2025 m. I–II ketv.	EK su tarptautiniais partneriais
4 veiksmas. Energijos vartojimo efektyvumas: energijos sutaupymas		
Europinio masto energijos vartojimo efektyvumo rinka	2025 m. III–IV ketv.	EK, EIB, finansų įstaigos, energijos vartojimo efektyvumo pramonė
Galimybių vartotojams naudoti efektyvesnius prietaisus ir gaminius, kurių naudojimo trukmė ilgesnė, suteikimas	Nuo priėmimo	EK, VN, nacionalinės rinkos priežiūros institucijos ir muitinės
II ramstis. Tikros energetikos sąjungos kūrimas		
5 veiksmas. Energetikos sąjungos sukūrimas		
Energetikos sąjungos darbo grupės sudarymas	2025 m.	EK, VN, atitinkamos ES įstaigos, ekspertai
Investicijų trūkumo problemos sprendimas ir privačiojo kapitalo telkimas	2025 m. II ketv.	EK, EIB, „InvestEU“
Labiau integruotos energijos rinkos sukūrimas	Nuo 2026 m. iki 2027 m. vidurio	EK, VN, EP ir suinteresuotieji subjektai
Tikrumo dėl investicijų suteikimas ir supaprastinta valdymo tvarka, kad energetikos sąjunga būtų tvirta		EK
Elektrifikavimo masto didinimas		EK, VN
Skaitmenizavimo ir DI naudojimo energetikos sektoriuje didinimas		EK
Šilumos ir vėsumos tiekimo sektoriaus dekarbonizavimas ir integravimas sudarant sąlygas pakeisti dujas kitais ištekliais		EK, VN
III ramstis. Investicijų pritraukimas ir įgyvendinimo užtikrinimas		
6 veiksmas. Trišalė sutartis dėl įperkamos energijos Europos pramonei		
Trišalė sutartis dėl įperkamos energijos	2025 m.	EK, VN, EIB, energijos gamintojai ir pramonė

IV ramstis. Pasirengimas galimoms energetikos krizėms		
7 veiksmas. Tiekimo saugumas siekiant kainų stabilumo		
Kainų stabilumo didinimas taikant tam tinkamą energetinio saugumo sistemą	2026 m. pradžioje	EK
8 veiksmas. Pasirengimas kainų krizėms		
Kainų piko išvengimas per energetikos krizes	Per energetikos krizes	EK, VN, PSO
Didesnis tarpvalstybinis įperkamos elektros energijos prieinamumas	Per energetikos krizes	EK, NRI, PSO